

§ 1 Särskild debatt med anledning av Klimatpolitiska rådets rapport och Sveriges klimatpolitik

*Särskild debatt
med anledning av
Klimatpolitiska rådets
rapport och Sveriges
klimatpolitik*

Anf. 1 DANIEL HELLDÉN (MP):

Fru talman! Miljöpartiet har begärt denna debatt med anledning av att Tidöregeringen har tappat kontrollen över klimatarbetet. Regeringens gigantiska skattesänkningar på fossila bränslen och fossila subventioner har kört hela omställningen i diket.

Regeringen har ryckt bort stödet till elbilar och slopat stödet till kollektivtrafiken. Sveriges fossilberoende fördjupas. Elektrifieringen av transportsektorn bromsar in. Och förra året ökade trafikutsläppen med brutala 18 procent.

Sverige bedöms missa samtliga nationella och europeiska klimatmål. Vår resa mot nettonoll 2045 har stannat av. Kritiken från näringsliv, miljöorganisationer och forskare är massiv. Samtidigt oroar sig en majoritet av svenskarna över klimatet och vill att politiken gör mer. I stället för att hjälpa svenska företag och hushåll, som vill ställa om, låser regeringen fast dem i ett sårbart fossilberoende. Det är ett svek, och det bör debatteras.

Anf. 2 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! När den här regeringen tillträdde inleddes en ny fas i svensk klimatpolitik. Vi hörde här att Miljöpartiets Daniel Helldén nämnde att svenska folket vill att vi gör mer. Frågan är: Vad är mer? Vad är det klimatpolitiken ska bestå av?

Den här regeringen vet att vi inte har tid eller råd att slösa med vare sig skattepengar eller medborgarnas förtroende. Vi vet att dyra symbolåtgärder och onödigt regelkrångel aldrig kan rädda klimatet. Det behövs politik som ger resultat som är hållbara över tid.

Sedan jag tog mig an det här uppdraget har därför tre principer väglett regeringens klimatarbete: effektivitet, legitimitet och globalt ansvarstagande.

Klimatpolitiken måste vara effektiv genom att man lägger skattemedlen där det skapar additionell skillnad, inte i det som bara låter bra men saknar resultat när det gäller minskade utsläpp. Den måste vinna legitimitet. Sverige har saknat en rättvis omställning. Regeringen behöver avlasta och göra det lätt för hushåll och företag att ställa om. Och den måste vara global. Klimatförändringarna känner nämligen inga landsgränser, och en

klimatpolitik som är protektionistisk sätter inte stopp för den globala uppvärmningen.

Låt mig ge några exempel på hur det här arbetet ser ut.

Sverige kommer på regeringens initiativ och efter riksdagens beslut att vara med från start när EU:s nya utsläppshandel ETS 2 införs år 2027. Alla sektorer omfattas, inklusive transporter. De båda utsläppshandelssystemen kommer därmed att sätta ett tydligt tak för i princip alla fossila utsläpp, och de låter samtidigt marknaden själv hitta de mest effektiva sätten att ställa om.

Vi genomför också en historisk satsning på återställandet av utdikade våtmarker, fru talman. Utdikade våtmarker orsakar lika mycket utsläpp som Sveriges personbilstrafik varje år. Tack vare den omvända auktionen har nu arbetet med att bygga en av världens största anläggningar för koldioxidinfångning också kommit igång i Sverige.

Men för att man ska lyckas nå klimatmål krävs det breda paletter som inte bara fasar ut det fossila utan också underlättar och skapar rätt förutsättningar för omställningen, som hela samhället genomgår. Fasar vi ut det fossila måste vi ersätta det med någonting annat, och här är vårt svar elektrifieringen. Därför satsar den här regeringen hårt på att förenkla tillståndprocesser. Den lägger miljardbelopp på laddinfrastruktur över hela vårt avlånga land och möjliggör en kraftfull utbyggnad av alla fossilfria kraftslag: vattenkraft, kärnkraft, vindkraft och solenergi.

Både företag och hushåll måste kunna lita på att elen finns dygnet runt och till priser de klarar av för att de faktiskt ska våga ta sig an elektrifieringen på allvar.

Vi snabbar på elektrifieringen av transportsektorn med träffsäkra stöd för tunga elfordon på vägarna. Vi höjer och breddar skrotningspremien, och vi höjer reduktionsplikten. Reduktionsplikten är en tillfällig lösning och en del av den breda paletten i Sveriges klimatpolitiska verktygslåda, men den tillåts inte längre utgöra hela svaret på transportsektorns omställning.

Klimatpolitiken måste också hålla över tid, fru talman. Då krävs det en acceptans för den politik som förs. Människor måste ha råd med sin vardag och kunna ta sig till jobbet och hämta barnen. Det måste fungera för att klimatpolitiken ska upplevas som legitim.

Klimatarbetet ska inte försämra människors fri- och rättigheter utan tvärtom stärka dem. Därför kommer vi nästa år att införa en elbilspremie för dem med sämre tillgång till kollektivtrafik, så att vi möjliggör omställningen oavsett var man bor.

Vi måste också arbeta globalt. Genom ökat klimatbistånd och handel hjälper vi utvecklingsländer att ställa om och anpassa sig till ett varmare klimat. Genom EU visar vi vägen genom Fit for 55, som lever upp till Parisavtalets villkor. Sverige är tack vare den här regeringen pionjär i att verkställa artikel 6 i Parisavtalet. Tillsammans pressar vi EU och de stora utsläpparna att ta sitt ansvar.

Fru talman! Sverige har en lång väg kvar. En hel del arbete kvarstår innan vi står vid de negativa utsläpp som efterfrågas när det gäller Sveriges klimatmål. Men vi går i rätt riktning. Vi har tagit viktiga steg i rätt riktning, och fler steg kommer att behöva tas under den här mandatperioden.

(Applåder)

Anf. 3 JYTTE GUTELAND (S):

Fru talman! Transportmålet – F, icke godkänt resultat. ESR-målet – F, icke godkänt resultat. LULUCF – F, icke godkänt resultat. Neutralitet 2045 – F, icke godkänt resultat.

Klimatpolitiska rådet skriver: Regeringens nuvarande klimatpolitik räcker inte för att nå Sveriges klimatmål och åtaganden till 2030. Vissa beslutade och aviserade insatser under 2024 var ett steg i rätt riktning, men de uppväger inte andra beslut under mandatperioden som har bidragit till ökade utsläpp framför allt i transportsektorn.

Med S-regeringen brukade Sverige ligga etta i världen när det gällde de länder som kommit längst med klimatet. De senaste åren, med SD-regeringen, har vi alltså gått från bäst i klassen till att behöva extrahjälp och stöd från andra. Regeringen föreslår till och med det: Köp utsläppsätter från tredjeland! Kanske elmopeder i Ghana kan lösa detta. Äh, vi struntar i det. Svenska folket skulle kanske kunna få miljardböter från EU, men det kanske löser sig om alla andra länder också misslyckas. Då blir det inga böter.

Fru talman! Med den här regeringen missar vi alla klimatmål. Klimatrådets rapport är svidande kritik. Den skulle faktiskt kunna heta det: Svidande kritik.

De som bestämmer i Tidösamarbetet och SD kommer att säga att det här är en politik som är förankrad i folkviljan, alltså att folket inte vill mer. Detta – att tvärbromsa klimatpolitiken och backa – skyller man på folkviljan. Problemet är bara att det är precis tvärtom. 70 procent av befolkningen vill skärpa klimatpolitiken. Det är SD, de som styr bakom och i Regeringskansliet, som inte vill.

Fru talman! Den här regeringen bedrar svenska folket när det gäller klimatpolitik. När vi påpekar det skyller man ifrån sig som en otrogen partner som hävdar att den bedragna får skylla sig själv. Hon blev för tråkig. Hon ville ta ansvar för barnen. Det var ju roligare att leva varje dag som om barnen inte fanns.

Klimatpolitiken ska alltid göras någon annan gång. I klimathandlingsplanen väntar man på Styrmedelsutredningen. I Styrmedelsutredningen väntar man på framtiden. Under tiden hänvisar man till Miljömålsberedningen. Och när klimathandlingsplanen diskuteras lite mer ingående innehåller den varken ny klimatpolitik, handling eller plan.

Fru talman! Jag var huvudförhandlare från Europaparlamentet för EU:s klimatlag. Det var många gånger svårt med konservativa som inte ville fram, vissa industrier som ville bromsa på sitt område och en och annan liberal som tyckte att marknaden kunde lösa det själv. Men aldrig, aldrig under dessa år var fokus större på pr-sloganer än på politiskt innehåll. Och aldrig, aldrig, fru talman, kunde jag tro att jag skulle stöta på de värsta klimatförnekarna här hemma.
(Applåder)

Anf. 4 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Vi ska i dag debattera en rapport från en svensk myndighet som går under namnet Klimatpolitiska rådet. Vi får löpande rapporter från den här instansen.

Prot. 2024/25:112
9 maj

*Särskild debatt
med anledning av
Klimatpolitiska rådets
rapport och Sveriges
klimatpolitik*

Fru talman! Jag kan konstatera att rådet är kritiskt till den förda politiken och att vi har en del partier här i kammaren som jublar över detta och över möjligheten att opinionsbilda mot regeringen och Sverigedemokraterna. Vi ska dock i sammanhanget komma ihåg att samma instans har levererat ungefär samma typ av kritik mot varje sittande regering, som under rådets existens oftast varit rödgrön.

Vi kan samtidigt konstatera att utsläppen över tid har minskat. Faktum är att alla myndighetsrapporter också i dag visar att utsläppen kommer att minska till följd av politik på nationell och europeisk nivå.

Detta leder fram till två saker. Vi har en del klimatmål som jag vill mena är illa formulerade såväl på svensk som på europeisk nivå. Vi har samtidigt allmänna val i Sverige. Att som en repad lp-skiva upprepat drömma sig tillbaka till fornstora rödgröna år med världens högsta drivmedelspriser och föreslå kraftigt ökad reduktionsplikt är både taktlöst och demokratiskt tvivelaktigt.

Sverige är en demokrati. Vi har allmänna val där vi utser riksdagsledamöter som sedan diskuterar sig fram till en ny regering och agendan för denna regering. Senaste rapporten från SOM-institutet i Göteborg visar också på ytterst begränsat stöd för höjda drivmedelspriser.

Fru talman! Rådet presenterar den här gången en fördjupning angående jordbrukspolitiken. Det välkomnar vi från Sverigedemokraternas sida, men när det kommer till innehållet häpnar man något. I en situation med säkerhetspolitiska utmaningar och låg marknadsandel i Sverige för svensk mat vill Klimatpolitiska rådet slå undan fötterna för lantbruket.

På något slags Sovjetmanér föreslår man att mjölkproduktionen och köttproduktionen ska dras ned kraftigt. På de ytor där man i dag odlar foder till djuren ska man i stället odla mat till människor, ungefär som om man spelar något dataspel där man kan byta färg på rutorna. Men det funkar inte riktigt så. Det går inte bara att börja odla spannmål i stället för vall. Det finns en stor vinst med att odla foder där det är bäst att odla foder, och så odlar man humanföda där det passar bäst. Odlingsföresättningarna är helt enkelt olika.

Man vill samtidigt kraftigt höja kostnaderna för att driva jordbruk i Sverige. Dieselskatterna ska upp, och man vill införa nationella prissättningar på biologiska utsläpp.

Anf. 5 HELENA STORCKENFELDT (M):

Fru talman! Klimatförändringarna är vår tids stora utmaning. Det är en utmaning som berör varje människa, varje sektor, varje samhälle – här hemma i Sverige och runt om i världen. Men för att lyckas med den enorma strukturomvandling som klimatet kräver måste vi visa att det går att minska utsläppen utan att offra ekonomisk tillväxt. Det är inte bara en ekonomisk nödvändighet. Det är en klimatstrategi.

Den tidigare regeringen gjorde tyvärr misstaget att satsa på det som lät bra snarare än på det som fungerade. Resultatet blev en politik utan folklig förankring som gjorde det dyrare att leva på landsbygden och saboterade vårt fossilfria elsystem. Det var ett dyrt misstag som vi inte tänker upprepa.

Samtidigt vill jag rikta ett medskick till Klimatpolitiska rådet. Deras uppdrag är viktigt, men trovärdigheten hänger på att granskningen är rättvis, balanserad och teknikneutral. Tyvärr ser vi att rådet ibland lutar åt att

föredra vissa lösningar framför andra snarare än att objektivt bedöma vad som faktiskt ger hållbar klimatnytta.

Vi står för en ny riktning. Regeringens klimatpolitiska handlingsplan tar oss hela vägen till nettonoll och inte bara till nästa opinionsmätning. Planen fokuserar på strukturella lösningar: mer fossilfri el, förenklade tillståndsprocesser, teknikutveckling och global klimatnytta. Den lägger också vikt vid legitimitet: Hela landet ska med. Sverige förtjänar en klimatpolitik som håller i längden, inte bara till nästa val.

(Applåder)

Anf. 6 KAJSA FREDHOLM (V):

Fru talman! Sveriges utsläpp av växthusgaser ökade under 2024. Klimatpolitiska rådet, som är regeringens eget expertorgan, konstaterar att nuvarande klimatpolitik inte räcker för att nå Sveriges klimatmål och EU-åtaganden till 2030. Regeringens klimatpolitik gör att Sverige numera är en stor utsläppare av växthusgaser. Det är en klimatpolitik som verkar gå ut på att säga en sak för att sedan göra tvärtom och skjuta den nödvändiga klimatomställningen på framtiden – i alla fall fram till nästa mandatperiod.

Men för varje år som vi dröjer med att sänka utsläppen ökar kostnaderna för att ta itu med problemen. Det här är inte bara en dålig klimatpolitik utan också samhällsekonomiskt oansvarigt. Det statsminister Kristersson och hans kompisar hellre gör är att berika de redan rikaste med stora skattesänkningar så att den rikaste 1 procenten i Sverige kan fortsätta att leva sina lyxliv och släppa ut enorma mängder mer växthusgaser än de flesta av oss andra.

Var är satsningarna på sol- och vindkraft? Var är satsningarna på en fungerande och billig kollektivtrafik i hela landet? Var är satsningarna på låg- och medelinkomsttagare så att de ska kunna ställa om på ett tryggt sätt i sin vardag, oavsett var i landet de bor?

Det här är saker som de flesta i Sveriges befolkning önskar sig. Det kan vi se i flera undersökningar som har gjorts nyligen. Det finns ett stort stöd för en kraftigare klimatpolitik, en politik där staten tar större ansvar till exempel genom att finansiera kollektivtrafik, energiförsörjning och anläggningar för återvinning.

På frågan vad som hindrar människor från att leva mer klimatmedvetet svarade hela åtta av tio i en undersökning från Naturvårdsverket att den största anledningen var att klimativänliga alternativ ofta är dyrast. Det här tycker jag verkligen att regeringen borde ta sig en ordentlig funderare på. Vad är det egentligen som skapar acceptans hos befolkningen för klimatomställningen? Det verkar inte vara ökade utsläpp av växthusgaser, i alla fall.

Anf. 7 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! På klimatområdet har vi gått från att spela i Champions League till att spela i Korpen. Det säger en företagsledare som intervjuas i Dagens industri. ”Missvisande” och ”brister i saklighet” är omdömet om regeringens klimathandlingsplan från det egna expertrådet. Finanspolitiska rådet säger att beslut eller aviseringar om åtgärder som ska minska utsläppen saknas. De säger också att det behövs ett politiskt ledarskap som tydligt beskriver varför klimatomställningen är nödvändig. Konjunkturinstitutet varnar för att vi med regeringens politik kommer att ha driv-

medelspriser på över 40 kronor per liter redan nästa mandatperiod om klimatomålen ska nås.

Regeringen skriver själv i Tidöavtalet: ”Politiken måste stämmas av mot forskningen samt baseras på fakta.” Fakta är att utsläppen ökade radikalt 2024. Fakta är att de totala utsläppen kommer att vara betydligt högre när den här regeringen lämnar än när den tillträdde – det i en tid när utsläppen måste minska väsentligt. Vad är det egentligen för fakta och forskning regeringen baserar sin politik på?

Utsläppen måste minska och tillväxten öka. Det är så vi blir ett föredöme i världen. Det är så vi gör skillnad för klimatet. Så skedde när Centerpartiet styrde klimatpolitiken. Det var då Barack Obama kom till Sverige för att titta på hur vi hade gjort.

Nu skenar utsläppen, och arbetslösheten stiger. Svenska företag tillverkar världens bästa flygmotorer. De får en skjuts av gröna satsningar. Det spelar roll. När biogasens hela kretslopp tas till vara ser andra länder hur systemen kan slutas. När bioraffinaderier byggs tack vare tydligare skogspolitik, långsiktig reduktionsplikt och stöd till bioekonomin skapas tekniker som kan exporteras till hela världen. Där var Sverige. Där är vi inte längre.

Regeringen har ryckt upp klimatpolitiken med rötterna. Styrmedel efter styrmedel har skrotats. Det enda vi fick var en skrotningspremie som ingen använder. Det skadar inte bara klimatet. Det skadar hela Sverige. Vår säkerhet försämras när ryska bränslen flödar in i Europa. Vår hälsa försämras när luften förorenas av fossil bensin och diesel i stället för att motorerna drivs med ren el och förnybar biogas. Vår arbetslöshet stiger när vi importerar lösningar från andra länder i stället för att satsa på de företag och lösningar som finns tillgängliga mitt framför näsan.

Vi i Centerpartiet är tydliga. Varje regering som sänker klimatambitionerna är en regering som sänks av Centerpartiet. Tidöregeringens dagar är räknade.

(Applåder)

Anf. 8 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! För knappt två dygn sedan hade vi klimatdebatt i denna kammare. Nu är det dags igen. Jag funderade på om jag skulle klippa och klistra från mitt anförande i onsdags eftermiddag. Det har ju inte hunnit hända mycket på knappt två dygn. Dock ska den här debatten ha mer fokus på Klimatpolitiska rådets rapport.

Under debatten i onsdags försatt oppositionen inte chansen att peka på kritiken från Klimatpolitiska rådet. Det hade jag inte heller gjort om jag hade varit i opposition.

Jag läser i Klimatpolitiska rådets rapport från år 2020 att inget av målen i det klimatpolitiska ramverket kommer att nås med nuvarande förutsättningar och beslutad politik. Klimatredovisningen uppfyller inte klimatlagens krav, och därmed uppfyller inte handlingsplanen klimatlagens krav i detta avseende.

Det var alltså när vi hade en rödgrön regering med Miljöpartiet på klimatministerposten och Centerpartiet som stödjande sidekick. Det är partier som hade väldigt hög svansföring i klimatdebatten i onsdags. Jag skulle kunna säga mycket om det, men eftersom vi alla får kritik från Klimatpolitiska rådet borde vi kanske snarare gemensamt se framåt hur vi kan lösa

utmaningarna med en gemensam politik som har så brett stöd som möjligt och som inte ändras vart fjärde år. Det skulle alla tjäna på, inte minst klimatet.

Fru talman! När klimatlagen antogs 2017 riktade riksdagen ett tillkännagivande till den dåvarande rödgröna regeringen om att ”klimatpolitiken ska vara långsiktigt effektiv och bedrivs så att minskade utsläpp av växthusgaser förenas med tillväxt”. Det är möjligt att partierna har ändrat sig. Det är länge sedan 2017. Men har man den inställningen till tillväxt kommer vi inte att kunna komma överens om vägen framåt. Kan Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet peka på ett enda land som inte har tillväxt men som har en bra miljö- och klimatpolitik?

(Applåder)

Anf. 9 DANIEL HELLDÉN (MP):

Fru talman! Klimatpolitiska rådet konstaterade i sin förra rapport att regeringens klimatpåståenden brustit i saklighet. Tidöpartierna har tagit för vana att fara med osanningar i klimatfrågan. Låt mig därför klargöra några saker utifrån vad som hittills har sagts.

Först och främst vill jag klargöra att Sverige just nu inte är i närheten av att klara 2045-målet. Den senaste rapporten från Naturvårdsverket visar att gapet helt slutat krympa. Resan mot nettonoll 2045 har stannat av.

Man pratar om kostnadseffektivitet. Samtidigt konstaterar Finanspolitiska rådet att regeringens politik fördyrar omställningen för hushåll och företag. Rådet skriver att regeringen saknar en sammanhållen och begriplig klimatstrategi. Företag och hushåll får därför svårt att fatta genomtänkta investeringsbeslut och ställa om på ett kostnadseffektivt sätt, något som riskerar att särskilt drabba hushåll med små marginaler.

I två budgetar har regeringen lagt mer pengar på åtgärder som aktivt motverkar omställningen än vad man har lagt på åtgärder som främjar omställningen. Vad är kostnadseffektivt i detta? Svenskt Näringsliv varnar för att en otydlighet och backlash i klimatpolitiken kan vara förödande för svensk konkurrenskraft.

Vi ser nu hur regeringens politik tyvärr har fått effekt. Satsning efter satsning stoppas. De politiska signalerna om att fossilt ska bli billigare och att ny elproduktion kommer på plats kanske först efter 2035 har bidragit till att gröna industrisatsningar uteblivit eller skjutits upp. Undersökning efter undersökning visar också att en stor, kvalificerad majoritet av svenska folket oroar sig över klimatförändringarna och vill att politiken ska göra mer. Frågar man svenska folket nu ger de regeringen underkänt på klimatområdet.

Sverige har allt att vinna på en snabb och rättvis omställning. Vi kan bli kvitt vårt skadliga fossilberoende, stärka vår motståndskraft och öka vår konkurrenskraft. Miljöpartiet ser detta, och glädjande nog ser även svenska folket det. Vi är också det parti som har högst förtroende i klimat- och miljöfrågorna. Det är ett förtroende vi avser att förvalta.

Miljöpartiet vill rulla ut en nationell elbilsoffensiv med stöd för köp och leasing av elbil. Den som behöver bil ska kunna byta till elbil oavsett plånbokens storlek. Vi vill satsa på järnvägen och införa ett Sverigekort för billig kollektivtrafik i hela landet. Vi vill dubbla flygskatten och lägga intäkterna på järnvägen. Vi vill höja reduktionsplikten och införa solidarisk utdelning. Vi vill införa ett solidariskt utsläppshandelssystem med

Prot. 2024/25:112
9 maj

*Särskild debatt
med anledning av
Klimatpolitiska rådets
rapport och Sveriges
klimatpolitik*

stöd till dem som har svårast att ställa om. Vi vill ställa om skogsbruket från kalhyggesbruk till naturnära skogsbruk.

Fru talman! Det finns en annan väg för klimatpolitiken, men den kräver att vi byter regering.
(Applåder)

Anf. 10 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Sveriges utsläpp har minskat med 38 procent sedan 1990 samtidigt som vår ekonomi nästan har fördubblats. Vi hörde från Socialdemokraternas Jytte Guteland att Sverige under den tidigare regeringen var etta i världen. Faktum är att med den här regeringens politik år 2023 är Sverige fortfarande etta i OECD, både per capita och per GDP. Vi har en stark ekonomi. Per person har vi extremt låga utsläpp. Det finns inga länder som kan tävla med Sverige i den kampen. Jag tycker alltså att det är väldigt intressant att man lyfter fram att Sverige tidigare var etta i världen men numera inte är det, när Sverige i själva verket är jättestarkt internationellt.

I rapporterna är det tydligt att Sverige var etta i världen också under Tidöregeringen. Det borde man vara stolt över. Det gäller oavsett regering. Sanningen är att den tidigare regeringen inte heller var på väg att nå klimatmålen. Ungefär halvvägs till klimatmålet nettonoll 2045 bedömdes deras politik räcka. Vi hörde även i Kristdemokraternas anförande att inget av målen i det klimatpolitiska ramverket var på väg att nås, enligt Klimatpolitiska rådet, under den tidigare regeringens tid vid makten. Klimatredovisningen uppfyllde inte klimatlagens krav under den tidigare regeringens tid vid makten.

Det går att skönmåla i efterhand. Men det jag tycker är intressant, fru talman, är att det största partiet i oppositionsunderlaget, Socialdemokraterna, inte har några förslag som gör att vi når målen.

Man har exempelvis accepterat vår värändringsbudget utan att komma med nya förslag. Hur ska vi kunna veta att man gör det man säger, till exempel levererar all den fossilfria el som näringslivet skriker efter för att våga byta ut det fossila mot det eldrivna? Utan en trovärdig energiplan, fru talman, finns ingen trovärdig klimatplan.

Jag hörde också att några partier framförde kritik mot regeringens internationella ansvarstagande i klimatarbetet. Enligt Världsbanken kan dock sådant internationellt samarbete som jag och regeringen har tagit initiativ till att generera besparingar på 250 miljarder dollar och trycka undan fem gigaton koldioxidekvivalenter. Enorma mängder koldioxidutsläpp kan minska när man använder samma starka kapital från rika länder till investeringar i utsläppsminskningar i länder som inte har de ekonomiska musklerna. Detta är också ett sätt att påbörja en förändring i länder som år efter år ökar sina utsläpp i stället för att minska dem.

Fru talman! Man kan vara kritisk till att Sverige växlar upp sitt internationella engagemang, ökar klimatbiståndet och engagerar sig i utsläppsminskningar genom utsläppshandel. Man kan vara kritisk till att Sverige inte har nått alla mål. Men vill man också vara ärlig inser man att frågan kräver att vi diskuterar innehåll, vilka förslag vi vill se och vilka politiska förslag väljarna sedan har förtroende för.

(Applåder)

Anf. 11 JYTTE GUTELAND (S) replik:

Fru talman! Tack, statsrådet, för att du debatterar här med oss i dag, men:

- transportmålet: F, icke godkänt resultat
- ESR-målet: F, icke godkänt resultat
- LULUCF: F, icke godkänt resultat
- neutralitetsmål till 2045: F, icke godkänt resultat.

*Särskild debatt
med anledning av
Klimatpolitiska rådets
rapport och Sveriges
klimatpolitik*

Klimatpolitiska rådet skriver som sagt: ”Regeringens nuvarande klimatpolitik räcker inte för att nå Sveriges klimatmål och ... åtaganden till 2030. Vissa beslutade och aviserade insatser under 2024 var steg i rätt riktning, men de uppväger inte andra beslut under mandatperioden som bidragit till ökade utsläpp, framför allt i transportsektorn.”

Vad säger klimatministern om detta?

Jag tycker att statsrådet ska bespara kammaren pr-trick. Det handlar inte om vad andra regeringar har gjort, att S har fel, att S höjer bensinpriser eller att kärnkraften ska öka allt. Nu är det klimatministern som är ansvarig.

Anf. 12 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Under den tidigare regeringen såg det ut så här:

- transportmålet: F
- klimatmålet till 2030: F
- klimatmålet till 2045: F
- klimatmålet LULUCF: F.

Det är det här jag försöker poängtera, Jytte Guteland.

Om det är någon som använder sig av pr-trick, stora ord och retorik är det du. Du har under hela denna debatt inte kunnat nämna ett enda konkret klimatpolitiskt förslag. Vilken klimatpolitik vill Socialdemokraterna se? Det vore bra att få veta så att vi kan debattera den med varandra. Vad är det du vill ha i stället för det vi gör?

Vi har satsningar på kärnkraft, förenklade tillståndprocesser, en historisk investering i järnvägar, satsningar på att få ut tunga elfordon på marknaden, satsningar på utsläppshandel och ökat klimatbistånd gentemot det internationella.

Vi hade kunnat ha en debatt här om vilka alternativ som finns i stället för att stå och klandra varandra för olika klimatmål. Det hade varit en fin debatt att ge till väljarna. Med alternativ hade vi kunnat diskutera och väga argumenten, väga politiken och hitta en långsiktighet för Sverige.

Anf. 13 JYTTE GUTELAND (S) replik:

Fru talman! Tack, statsrådet, för viljan till samarbete!

Statsrådet har även förr framhållit att hon gärna ser samarbeten. Vi socialdemokrater vill väldigt gärna hjälpa till. Vi förstår inte vad Liberalerna gör i knät på Sverigedemokraterna. Vi skulle verkligen önska breda klimatöverenskommelser där vi kunde diskutera klimatpolitiken seriöst.

Här i dag har vi en särskild debatt om Klimatpolitiska rådets sågning av regeringens politik. Det är alltså det vi ska diskutera i dag, inte Socialdemokraternas politik eller historiken. Det vi pratar om är att Klimatpolitiska rådet ger underkänt till nuvarande regering.

Vi ser att det saknas styrmedel. Det saknas reformer för att uppväga de backningar som regeringen har gjort, inte minst på transportområdet. Avgasutsläppen ökar; de minskar inte.

Till svar får vi tjusiga sloganer, men jag vill höra vad regeringen har för politik.

(Applåder)

Anf. 14 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Regeringens politik är den mest omfattande klimathandlingsplanen någonsin. Den innehåller över 50 nya förslag. Totalt är det 70. Den innefattar en satsning på kärnkraft. Vi har upprättat ett stöd för landbaserad vindkraft, där kommunerna får stöd för att bygga incitament, något som Socialdemokraterna misslyckades med.

Vi har startat ett stöd för tunga eldrivna fordon, lätta lastbilar och arbetsmaskiner för att sänka trösklarna för de industriföretag som vill ställa om men inte har musklerna. Vi har startat en bilskrotningspremie för att se till att de som kanske står och väger får en liten uppbackning och en skjuts av regeringen.

Vi har kraftigt förenklat tillståndprocesserna genom många olika modeller. Bland annat arbetar vi med miljötillstånden både för havsbaserad vindkraft och generellt.

Vi har växlat upp det internationella arbetet genom att tillsätta en samordnare som åker runt och hittar samarbeten för Sverige så att vi minskar utsläpp på andra platser.

Men faktum kvarstår. Vi fick inte höra ett enda politiskt förslag här. Det är antingen regeringens politik eller sloganer – ingen politik, bara ord. Det är tråkigt. Det är svårt att debattera mot ingenting.

(Applåder)

Anf. 15 KAJSA FREDHOLM (V) replik:

Fru talman! Jag vill tacka ministern för att hon kommit hit i dag och debatterar med oss. Jag tycker att det är väldigt viktigt och bra.

Nyligen publicerades en global studie om befolkningens syn på att göra större insatser för klimatet. Hela 125 länder var med i den undersökningen. Den visar på ett massivt stöd för en kraftigare klimatpolitik över hela världen. Benär man upp studien visar den att över 80 procent av Sveriges befolkning vill att staten och det allmänna ska göra mer för klimatet.

Jag tycker inte att det alls rimmar med regeringens klimatpolitik, som den senaste tiden har visat sig vara ett slags omvänd politik. Förra året ökade till exempel växthusgasutsläppen kraftigt i stället för tvärtom. När kommer förslagen som på riktigt sänker utsläppen av växthusgaser? Det är någonting som de flesta som bor i Sverige vill se.

Anf. 16 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Fredholm, för en bra fråga! Det är en viktig ansats, för vi behöver vara här och diskutera hur klimatpolitiken kan

bli bättre, vad vi håller med varandra om men också vad vi inte håller med varandra om.

Faktum är att om man tittar på vad som har hänt med utsläppen i Sverige under Tidöregeringen ser man att Sveriges utsläpp har minskat 2022, minskat 2023, ökat 2024, för att sedan bedömas minska 2025, 2026, 2027, 2028, 2029 och 2030, i enlighet med Tidöregeringens klimatpolitik. Det tycker jag är viktigt att påpeka.

Vill man diskutera skälet till att klimatpolitiken ser ut som den gör är svaret att utsläppen ska minska. Samtliga partier i Sveriges riksdag står nu bakom Sveriges klimatomål, tack vare den förhandling vi genomfört med exempelvis Sverigedemokraterna. Det tycker jag är positivt. Vi har en större enighet och en bredare ansats, men vi måste också se till att utsläppen fortsätter minska så som de gör, förutom vid den tillfälliga ökningen 2024 som berodde på bränslepriser.

Anf. 17 KAJSA FREDHOLM (V) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret. Det är dock problematiskt att ha en politik som förra året gjorde att utsläppen ökade. Vi har ju en koldioxidbudget som vi inte kan ta tillbaka, i varje fall inte inom de närmaste decennierna.

Jag är intresserad av det här med acceptans. Även Naturvårdsverket har gjort en undersökning. Den gjordes i januari och visade att det finns ett brett stöd i befolkningen för mer insatser som minskar klimatiförändringarna. Där lyfter man till exempel upp kollektivtrafiken.

Jag undrar varför regeringen inte har satsat mer på kollektivtrafik. Vi i Vänsterpartiet vill se en mer utbyggd kollektivtrafik i hela landet, och vi har en satsning som innebär att ett månadskort ska kosta 450 kronor. Vore det inte bra att subventionera klimatsmarta fossilfria lösningar inom transportsektorn?

Anf. 18 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Jag vill säga att jag verkligen håller med ledamoten om att det är problematiskt att utsläppen ökade 2024. Det är inte något vi är nöjda med – precis som jag utgår ifrån att de rödgröna inte är nöjda med att utsläppen ökade 2021. Enskilda år sker det ökningar. Varför sker de? I det här fallet handlade det om transportsektorns belastning, med en reduktionsplikt som man inte mäktar med när priserna går upp till de nivåer de var på.

Hur hanterar vi detta? Vi hanterar det, tror jag, genom att ha en genuint rättvis omställning framöver. Ta exempelvis en bilbonus där man lägger över 13 miljarder på att subventionera fabriksnya elbilar till folk som har råd med sådana. Detta slutar vi med, och så tar vi de medlen och lägger dem på en bilpremie riktad till folk som har ett visst avstånd till kollektivtrafik eller bor i glesbygd.

Den typen av politik, som är mer rättvis, tror jag är väldigt viktig för att klimatomställningen ska behålla sin legitimitet. Jag hoppas att detta är något som kommer att kunna hålla över tid.

Anf. 19 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Förra året köpte EU:s länder rysk olja och gas för 22 miljarder euro. Det är mer än det finansiella stödet till Ukraina, som var på

Prot. 2024/25:112
9 maj

*Särskild debatt
med anledning av
Klimatpolitiska rådets
rapport och Sveriges
klimatpolitik*

knappt 19 miljarder euro. Vi vet att importen är stor även i Sverige. Det är 54 procent av vårt drivmedel som är av okänt ursprung – det är knappast norsk Nordsjöolja.

Ändå vill regeringen inte införa en ursprungsmärkning vid pumpen så att konsumenterna får veta vad de tankar. Ändå ökar den här regeringen den fossila användningen med 4 miljoner liter diesel om dagen. Ändå stoppar den här regeringen satsningar på förnybara drivmedel.

Hur, Romina Pourmokhtari, tänker regeringen att vi ska bli av med de fossila bränslena från skurkstater som Ryssland i dagens motorer, som kommer att rulla på vägarna länge än?

Anf. 20 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Det finns många olika sätt att ställa om transportsektorn. Den här regeringen vill vara tydlig med att vi inte ensidigt kan luta oss mot en HVO-inblandning som innebär att vi köper upp biodrivmedel från hela världen – in med en tredjedel av hela världens utbud av HVO i de svenska biltankarna så har vi löst problemet. De brasilianska företag som säljer slaktrester och palmolja till våra HVO-drivmedel är ganska nöjda med det upplägget. Oljebolagen, som gör stora vinster på att sälja HVO till hutlösa priser i Sverige, är ganska nöjda med det upplägget. Men det är inte vi, fru talman.

Därför måste vi se till att hitta en bra balans med flera olika styrmedel, där reduktionsplikten utgör en liten del, elektrifieringstakten utgör en del och transporteffektivitet utgör ytterligare en del, och där vi på olika sätt bidrar till att öka elektrifieringstakten på ett stabilt sätt – inte genom ensidiga lösningar.

Anf. 21 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! För det första får jag nog rätta klimatministern, för palmolja fanns ju inte i den svenska HVO:n – den hade fasats ut genom de regelverk som fanns.

För det andra stod Sverige för enstaka procent av världsmarknaden för biodrivmedel.

För det tredje visar Bioekonomiutredningen att vi för ungefär 2 miljarder om året kunde ha ersatt en tredjedel av den svenska dieselanvändningen med svenskt flytande drivmedel. Det är ett par procent av de pengar som regeringen har lagt på att sänka bensin- och dieselskatten. Vi hade kunnat få jobb och företag här i stället för import av ryskt drivmedel.

Det ryska drivmedlet fortsätter att flöda in i Europa. Regeringen har valt att fokusera på det fossila snarare än det förnybara i 4 miljoner liter diesel om dagen. Jag föredrar alla dagar i veckan HVO från något annat land, från slaktrester, i stället för fossil rysk olja, som gynnar Putin och ser till att kriget i Ukraina fortsätter.

Anf. 22 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Jag tillhör ett parti som det skrattades åt när vi pratade om faran i att förlita sig så hårt på Rysslands energiförsörjning – när vi nämnde att Putin inte är någon att lita på och att vi inte skulle skapa ett beroende av Ryssland. När vi pratade om att det finns två problem med rysk gas – det ena är att den är rysk, och det andra är att det är gas – stod alla andra

partiledare och fnissade åt de paranoidea liberalerna, då folkpartisterna, som försökte varna för den situation vi är i nu.

Är lösningen på detta att försätta Sverige i ett läge där man förlitar sig helt på reduktionsplikt och, som Centerpartiets regeringsalternativ vill, höjer bränslepriserna? Det vi märker är ju att HVO-priset under den tidigare regeringen låg på cirka 32 kronor litern, när det var som värst. Är detta hållbart? Får man en bra inblandning då, eller är det kanske bättre nu när det ligger på ungefär 19 kronor litern? En konsekvens av det låga trycket är ju att HVO blir billigare och mer konkurrenskraftigt, och då kan vi blanda in mer.

Det gäller alltså att tänka lite ekonomiskt när man lugnt och sansat ställer om den här sektorn. Då kommer vi att kunna fasa ut den ryska gasen på allvar.

Anf. 23 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Fru talman! I snart tre år har Liberalerna ansvarat för Sveriges klimatpolitik. Resultatet är gigantiska skattesänkningar på fossila bränslen och kraftigt ökade utsläpp. Elbilsbonusen, stödet till kollektivtrafiken och det klimatsmarta reseavdraget har skrotats. Liberalerna har kovänt kring en lång rad principer som tidigare var heliga för partiet, som att förorenaren ska betala och att klimatpolitiken ska vara långsiktig och effektiv. Samtidigt är majoriteten av svenskarna oroliga för klimatförändringarna och vill att politiken ska göra mer.

När klimatministern försöker försvara detta haveri, vilket hon ofta har behov av, pratar hon om folklig förankring. Men väljarna tror inte på regeringens klimatpolitik. Klimat och miljö är det område där flest väljare ger regeringen underkänt. Andelen nöjda ligger nära noll.

Tycker ministern att dessa siffror tyder på en stark folklig förankring för regeringens klimatpolitik?

Anf. 24 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Återigen nämner ledamoten från Miljöpartiet att väljarna vill ha mer – absolut, men mer av vad? Mer av nedlagd kärnkraft till förmån för skyhöga elpriser som gör att man inte vågar elektrifiera från industrins sida? Mer av att inte få igenom ett stöd för vindkraften lokalt så att kommunerna känner sig trygga med att bygga landbaserad vindkraft? Mer av att höja bränslepriserna så pass mycket att människor inte har råd att få ihop sin vardag, så att vissa grupper i vårt avlånga land känner att de inte får vara inkluderade i klimatomställningen? Min vardag, mitt liv, ska förstöras till förmån för klimatomställning. I stället läggs över 13 miljarder på en bilbonus som går till dem som har råd att köpa fabriksnya bilar.

Nej, så jobbar inte Tidöregeringen. Vi kommer att se till att vi bygger kärnkraft i Sverige. Vi inför ett stöd för den landbaserade vindkraften. Och vi ser nu till att bygga upp en premie som riktar sig mot dem som faktiskt har ett behov av den – inte införa stora skattelättnader för folk som har råd med fabriksnya bilar. I stället öppnar vi upp för andrahandsmarknaden och riktar stöden till dem som faktiskt behöver dem.

(Applåder)

Prot. 2024/25:112
9 maj

*Särskild debatt
med anledning av
Klimatpolitiska rådets
rapport och Sveriges
klimatpolitik*

Anf. 25 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Fru talman! Klimatpolitiska rådet har uppenbarligen rätt i sin kritik om osaklighet.

För att vi ska kunna bryta vårt fossilberoende och ställa om på ett rättvist sätt behöver vi en politik som är både långsiktig och effektiv. För att samtidigt stötta dem som har svårast att ställa om eller drabbas hårt av tuffa tider finns en mängd verktyg till politikens förfogande. Ändå har Tidöregeringen valt att genomföra de minst effektiva åtgärderna, som ställt till med störst klimatskada.

Man har pumpat in miljarder i skattesänkningar för fossila bränslen, som är lika för alla och gynnar höginkomsttagare med SUV lika mycket som dem som faktiskt behöver stödet. Man har ryckt bort stödet till elbilar och gjort det dyrare att ställa om.

Tycker klimatministern att sänka skatter på bensin och diesel för höginkomsttagare är effektiv och rättvis klimatpolitik? Eller hade de pengarna kunnat användas på ett bättre sätt?

Anf. 26 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är bra att det blir tydligt vilken skillnaden är mellan oppositionens och regeringens klimatpolitik – att vi faktiskt pratar om politik och klimatpolitiska förslag i stället för att prata om annat och använda retoriska sloganer.

Om man undrar var långsiktigheten är tycker jag att det är väldigt intressant att exempelvis Miljöpartiet, fru talman, har gjort en kovändning. Är det långsiktigt att de nu vill avskaffa reduktionsplikten efter 2027? Här finns en förändring i klimatpolitiken, och jag hoppas att den leder till lite mer stabilitet.

Jag hoppas att den leder till att vi ser till att använda bränslepriser och andra typer av styrmekanismer på ett mer ansvarsfullt sätt än tidigare, då man använde det ensidigt och på så vis förstörde det förtroende som fanns för klimatomställningen i Sverige. Numera är vi i ett polariserat läge där vi måste göra allt vi kan för att få fortsatt förtroende för klimatpolitiken, så att den får stöd av det demokratiska systemet och väljarnas förtroende i val.

Anf. 27 JYTTE GUTELAND (S):

Fru talman! När vi påtalar att klimatkejsaren är naken säger klimatministern: Den förra regeringen fokuserade på 2030, men den här regeringen vill minsann klara 2045! Det säger sig självt att om man inte gör jobbet nu blir det knappast lättare längre fram.

Regeringen har däremot döpt klimathandlingsplanen till ”Hela vägen till nettonoll”. Det är ett namnbyte. Men, fru talman, det är tomt! Det är tomt på klimatpolitik på ministerns bord.

Men på pr-avdelningen jobbas det – med retorik och med spel: Tryck till! Säg att vi jobbar mot 2045! Säg att bensinpriserna gasar med deras politik! Säg att de kommer att ruinera folket! Säg att kärnkraften ska lösa allt! Säg att det var deras fel! Ägna gärna hela debatten åt det! Hänvisa till framtiden! När alla säger att vi tappar takten, blåneka! Tänk som en gås, eller tänk på Trump! Eller tänk på Magnus Ugglas ”om hon så tar dig på bar gärning, neka”! Det funkar.

Regeringen bedrar just nu svenska folket med sin klimatpolitik, och när vi vill påtala det skyller regeringen sina egna tillkortakommanden på folket. Det är folkets acceptans. Detta gör regeringen med helt öppna ögon.

De vet att folket vill ha mer klimatpolitik, men de säger att folket inte orkar med det. I själva verket är det SD som inte orkar med det, som en otrogen partner som hävdar att den bedragna får skylla sig själv: Hon blev för tråkig, hon ville ta ansvar för barnen.

Men vad tycker då barnen om det? Rädda Barnen säger att 83 procent av de barn som föddes år 2020 kommer att leva med exponering för extrem hetta under sitt liv. Samtidigt som den globala upphettningen är vårt samhälles största kris ägnar sig den här regeringen åt pr-trix.

(Applåder)

Anf. 28 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Tack, Jytte Guteland, för anförandet! Inför debatten har jag försökt läsa vad Socialdemokraterna publicerar rörande sin klimatpolitik. Jag kan inte undgå att fästa mig vid ett dokument som man publicerade för något år sedan. Där skriver man att Socialdemokraterna har lagt fram en klimatpolitik som har förstärkt ojämlikhet i samhället. Socialdemokraterna har inte fört en politik som har hjälpt vanligt folk: Politiken har varit en morot för de rika och en piska för andra.

Fru talman! På det här sättet beskriver Socialdemokraterna själva den klimatpolitik de har fört. Det har till exempel handlat om tiotals miljarder till subventionerade bilar till storföretag och höginkomsttagare – bilar som sedan gick till Norge. Det har handlat om världens högsta dieselpriiser.

Det är ju bra att det socialdemokratiska partiet ber om ursäkt för att man har fört en bedrövlig klimatpolitik. Men vad vill man göra i stället? Vilka är de stora förändringarna? Hur ska väljare kunna lita på att Socialdemokraterna inte tänker fortsätta att föra en dålig klimatpolitik?

Anf. 29 JYTTE GUTELAND (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Kinnunen, för frågan!

Ledamoten Kinnunen hänvisar till ett arbete som har gjorts i en klimatgrupp hos Socialdemokraterna där man framför allt framhöll – jag vet, för jag var själv med – vikten av en ännu starkare rättvis klimatpolitik, det vill säga fördelningsprofilen. Vi ville få in mer av det. Det var detta som sades i rapporten.

Det stod i samma rapport att Sverige var det mest framstående landet i världen när det gäller att få ned utsläppen i världen. Det stod också att vi var de som arbetade mest effektivt med att implementera lagstiftning och säkra reformer för att minska utsläppen inom olika sektorer, men detta ville ledamoten Kinnunen inte ta upp. Det förstår jag eftersom SD saknar klimatpolitik.

För SD:s del handlar klimatpolitik egentligen inte om några reformer. Det handlar mest om att skrämmas, att skapa förvirring, att ge sig på vetenskapsmän och forskare och att få människor att känna sig obekväma. Och framför allt handlar det för SD om att diktera för de tre partier här i kammaren som leder regeringen: Rör er inte en millimeter, för det är vi som bestämmer! Eller hur, ledamoten Kinnunen?

Anf. 30 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Tack, Jytte Guteland, för svaret! Det var energiskt.

Den politik som Socialdemokraterna bedrev handlade alltså om morot för de rika och piska för vanligt folk. Samtidigt kritiserar Jytte Guteland regeringen och Sverigedemokraterna för att vi i budgetmotioner och i propositioner till riksdagen har tagit bort olika klimatreformer. Men det är ju just detta vi har tagit bort: Vi har tagit bort moroten för de rika och piskan för vanligt folk.

Vi fokuserar brett på fler laddplatser för bilar. Det har aldrig funnits fler än det finns i dag. Det är ett intensivt arbete för att råda bot på de problem som finns vad gäller tillståndprocesserna. Det är ett arbete som det socialdemokratiska partiet aldrig tog itu med.

Samtidigt presenterar Socialdemokraterna något slags servettskiss för hur reduktionsplikten ska kunna höjas, och sedan vill man ha ett flytande golv som ska upp och ned på något sätt som inte beskrivs särskilt tydligt. Sedan ska man plöja ned pengar i svenska företag. Vad detta kommer att kosta och hur mycket högre bränslepriserna kommer att bli förklarar man inte. Kan inte Jytte Guteland göra det?

Anf. 31 JYTTE GUTELAND (S) replik:

Fru talman! Ledamoten Kinnunen ber mig att förklara bensinpriserna framöver. Jag kunde kontra med att eftersom Sverigedemokraterna säger ja till ETS 2 är de i precis samma grad svaret skyldiga: Vilka bensinpriser vill man ha för svenska folket framöver?

Man kan bara spekulera om framtidens bensinpriser. Ledamoten vet det mycket väl, men han vill ännu en gång skrämmas med bensinpriserna och tror att den gubben ska gå en gång till.

Samtidigt lider svenska folket under den dyraste regeringen någonsin. Det har aldrig i modern tid varit så dyrt att vara svensk som under den här regeringen. Hundralapparna rusar iväg på matpriser och inflation, och det är lågkonjunktur med massarbetslöshet och konkurser. Men det glömmar ledamoten Kinnunen. Den förda politiken leder verkligen inte till någon framåtanda för företag eller för Sverige.

Samtidigt ägnar sig Sverigedemokraterna framför allt åt att montera ned klimatpolitiken. Det fick vi ju höra här och nu. Det var ju precis detta som ledamoten sa, att man tar bort och monterar ned klimatpolitiken utan att lägga till något.

Anf. 32 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Fru talman! Sverige står inför stora utmaningar i en tid av ökade handelshinder och global osäkerhet. I detta läge är det viktigare än någonsin att stärka vår konkurrenskraft, främja investeringar och säkra en hållbar tillväxt. Svenska företag har en unik möjlighet att bidra till den gröna omställningen, inte minst genom export av klimatsmarta produkter. Därför är det avgörande att politiken inte försvårar företagens möjligheter att växa och skapa jobb.

Mot denna bakgrund är det förvånande att Socialdemokraterna fortsätter att driva en politik som innebär högre skatter och en ökad regelbörda för företag.

Min fråga är därför: Hur menar Socialdemokraterna att deras företagsfientliga politik med återkommande skattehöjningar ska göra det enklare för svenska företag att växa, konkurrera globalt och leda klimatomställningen?

Anf. 33 JYTTE GUTELAND (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Storckenfeldt, för frågan!

För Socialdemokraterna är det väldigt viktigt att svenska företag får vara med och leda klimatomställningen. Vi vill ha både ett regelverk och en skattepolitik som underlättar för framtiden och den gröna omställningen.

Det vi hör när vi pratar med Svenskt Näringsliv och med företag i dag är att man saknar en moderat politik när det handlar om innovation och grön omställning och att man skulle vilja se politiskt ledarskap och inte en försiktig, konservativ hållning i de här frågorna.

Ju mer vi driver på för grön omställning, desto bättre kommer de svenska företagen ut eftersom de många gånger ligger långt fram i omställningen. Om det blir tuffare regelverk kommer de företag som är bäst, de som klarar att producera varor och tjänster med minst utsläpp, att bli vinnare. Det är det många svenska företag ser i dag. Men med regeringens politik har vi ingen sådan politik.

Anf. 34 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Fru talman! Vi ser ett livskraftigt och innovativt näringsliv som en av de absolut viktigaste lösningarna på klimatutmaningarna. Det är just genom företagens förmåga att utveckla nya tekniker, effektivisera resurser och ställa om produktionen som vi långsiktigt kan minska utsläppen både i Sverige och globalt.

Vi har tillsatt ett förenklingsråd för att minska regelkrånglet och skapa bättre villkor för företag att växa och ställa om. Socialdemokraterna vill i stället strypa finansieringen till det arbetet, mitt i en tid då förenklingar och innovation är mer nödvändiga än någonsin.

Hur tänker Socialdemokraterna att deras förslag stärker Sveriges konkurrenskraft och klimatarbete när de i praktiken försvårar för de företag som bär detta på sina axlar?

Anf. 35 JYTTE GUTELAND (S) replik:

Fru talman! Tack till ledamoten Storckenfeldt för de frågorna!

Det verkar ibland som att regeringspartiernas bästa taktik just nu är att kasta sten i glashus. Samtidigt som näringslivet skriker efter tydlighet i den gröna omställningen pekar ledamoten Storckenfeldt på små reformer som ska klara biffen.

Vi pratar om en helhet. Vi pratar om allt från att stå upp i EU-samarbetet för fortsatt grön omställning till att driva på för industrin när det gäller ETS-regler. På hemmaplan handlar det om att satsa på industrikliv och klimatkliv och höja klimatbudgeten – den har ju monterats ned med 31 procent.

Men det är bra att Storckenfeldt står i talarstolen, för jag har en fråga till ledamoten. I samband med inlägget pratades det som om det var Fox News. Riksdagsledamoten arbetar lite med Trumps verktyg, märkte vi. Det

*Särskild debatt
med anledning av
Klimatpolitiska rådets
rapport och Sveriges
klimatpolitik*

rättas till forskare och vetenskapsmän och myndigheter. Man ger dem politiska direktiv. Är det här något amerikanskt i svensk politik?

(ANDRE VICE TALMANNEN: Det här var ju slutreplikomgången. Därför kan inte ledamoten Storckenfeldt svara på frågan, så den får tas vid ett annat tillfälle.)

Anf. 36 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Bättre fly än illa fäkta, heter det, men här kommer ett antal anklagelser i hytt og vær.

Jag kan bara meddela Jytte Guteland att vi i alla fall i vårt parti har egna demokratiska processer. Så fort vi är klara i den här kammaren ska jag ska gå till Kristdemokraternas partifullmäktige i Andrakammarsalen, där vi ska fatta beslut om Kristdemokraternas politik. Vi styr över oss själva.

Jytte Guteland stod i talarstolen både i onsdags och i dag och sa att det aldrig har varit så dyrt att vara svensk. För tre år sedan, när Socialdemokraterna styrde, betalade vi 28 kronor litern för diesel. På 70-talet betalade man dubbelt så stor andel av lönen för mat som man gör i dag. Det var betydligt dyrare då än det är i dag. Ändå försöker Jytte Guteland hävda att vi far med osanning. Det är någon annan som står och fäktar med falska siffror.

Hur tänker sig Socialdemokraterna och Jytte Guteland att maten ska bli billigare med Socialdemokraternas vurm för att höja priserna än mer för våra lantbrukare? Ju mer vi höjer priserna för dem, desto dyrare blir maten. Det är en enkel ekvation.

Anf. 37 JYTTE GUTELAND (S) replik:

Fru talman! Tack till ledamoten Ottosson för frågorna!

Det är ju tio års reallöneökningar som har ätits upp med Kristdemokraternas politik. Tio år är ganska lång tid. Min son var knappt född för tio år sedan. För egen del var jag knappt född på 70-talet och fick inte uppleva den där tiden som var mer svältaktig än vår tid. Jag får ändå säga att om man är 45 år och inte har upplevt något värre än det här, då handlar det om något som den här regeringen behöver ta till sig. Vi kunde prata 1800-tal och medeltid också. Men jag tror att svenska folket förstår vad jag pratar om eftersom det är svindyrt, på ren svenska, att köpa mat i dag.

Jag kan ju fråga Kristdemokraternas ledamot här i kammaren hur det känns när livsmedelspriserna rusar iväg på det här sättet och när Klimatpolitiska rådet dessutom säger att livsmedelsstrategin saknar klimatpolitik.

Anf. 38 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Inflationen började ju stiga redan under det socialdemokratiska innehavet av statsministerposten. Det låter som att allt har hänt i och med att vi tog över. Det är inte sant.

Det vi har gjort är att ha en politik som bekämpar inflationen för att få ned inflationen så att vi ska kunna få lägre priser, få mer normala priser. Det är det vi har jobbat med, oavsett om det handlar om mat eller om det handlar om bränsle.

Klimatpolitiska rådet har sagt att acceptans och engagemang för klimatomställningen är den viktigaste faktorn för att skapa robust och långsiktig politik. Folkets engagemang för 28 kronor litern för diesel får du inte, Jytte Guteland. Där får du ingen acceptans från oss som bor på landsbygden. Möjligtvis accepterar man det om man bor inne i stan och har kollektivtrafik, men vi som är beroende av bilen gör inte det. Du hittar ingen acceptans från oss för 28 kronor litern.

Anf. 39 JYTTE GUTELAND (S) replik:

Fru talman! Tack till ledamoten Ottosson för den redogörelsen!

Jag skulle ändå säga att detta att tio års reallöneökningar ätits upp betyder att det är fattigare och dyrare att vara svensk i modern tid.

Vi är många som ser det ute i samhället just nu. Makalösa Föräldrar beskriver hur livsmedelspriserna gör att de bara dricker te, för de har inte möjlighet till något annat eftersom barnen måste få mat. Föräldrar går och försöker få livsmedel i butiker där man skänker desamma. Det är på det sättet det ser ut i Kristdemokraternas Sverige.

Kristdemokraterna har historiskt sett varit ett parti som velat stå upp för socialt utsatta. Det är svårt att förstå varför man inte vill höja barnbidragen i det här läget. Det är svårt att förstå varför man vill ha en finansminister som står och skrattar med Icas vd på bilder i stället för att försöka pressa dessa jättar till att sänka priserna.

Anf. 40 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Vi hörde ett spännande replikskifte här, där Jytte Guteland ansåg sig inte behöva svara på frågan om huruvida bränslepriserna ökar eller inte med nästa regering. Hon refererade till att eftersom den här regeringen ska införa ETS 2 blir priserna höga på grund av oss också. Det är lite anmärkningsvärt att man inte vill svara på frågan om vad som händer.

Vi har i alla fall räknat på vad vår politik innebär. Naturvårdsverket har estimerat att prisseffekten på bensin blir 1,17 kronor mer per liter och på diesel 1,26 mer per liter på grund av ETS 2.

I går hörde vi Miljöpartiet säga att de har Socialdemokraterna med sig på att höja priserna till den nivå som de säger. Stämmer det? Kan väljarna få höra – blir det med Socialdemokraterna fortsatt nedlagd kärnkraft och återigen höjda bränslepriser?

Anf. 41 JYTTE GUTELAND (S) replik:

Fru talman! Oron för bränslepriser och oron för kärnkraft verkar vara de frågor som klimatministern bygger hela sin politik på.

Jag kan börja med att säga att det som sagt aldrig har varit så dyrt att vara svensk som under den här regeringen. Jag tror att svenska folkets plånböcker är tunnare än någonsin, och det gäller såväl när man ska tanka som när man går in i en butik.

Det första klimatministern kan göra om hon är orolig för svenska folkets ekonomi är att gå tillbaka till finansministern, prata bättre fördelningspolitik och se till att plånböckerna blir tjockare igen.

En annan väldigt viktig sak som klimatministern, som ju bestämmer över de här frågorna, skulle kunna göra är att se till att svenska företag får möjlighet att anställa fler. Vi har massarbetslöshet i Sverige med den här regeringen, och det man skulle kunna göra på det området är att stå upp

för en grön omställning. Svenska företag säger ju att om de bara får tydlighet från regeringen kommer de att vinna på den omställningen.

Anf. 42 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Skälet till att jag tar upp kärnkraft och bränslepriser är att du inte kan svara på de frågorna. Ni som är det största partiet i Sveriges riksdag vägrar ge besked till väljarna om vad det är ni vill ersätta min klimatpolitik med. Det är därför jag ställer frågor om kärnkraft och bränslepriser. Det är för att du inte kan svara på den frågan, för att Socialdemokraterna vägrar ge besked och för att Socialdemokraterna använder sig av pr-knep och sloganer i stället för att ge svar på vad deras klimatpolitik de facto består av.

Jag tycker att det är ganska anmärkningsvärt att oppositionen sedan dag ett haft ett så uppskruvat tonläge gentemot mig och den klimatpolitik vi lägger fram utan att kunna ge ett svar. Blir det nedlagd kärnkraft? Blir det höjda bränslepriser eller inte?

Varför kan inte Socialdemokraterna svara på denna fråga? Varför kan man inte ge ett besked till svenska folket? Varför skapar man en sådan instabilitet i klimatpolitiken och breddar den polarisering som sker och skapar en osäkerhet för näringslivet? Blir det höjda bränslepriser eller inte? Blir det nedlagd kärnkraft eller inte? Det kan inte Jytte Guteland svara på. Jag kan bara beklaga.

(ANDRE VICE TALMANNEN: Jag vill påminna igen om att använda ordet ledamot eller för- och efternamn och inte ordet du i talarstolen.)

Anf. 43 JYTTE GUTELAND (S) replik:

Fru talman! Jag tackar statsrådet för frågorna.

Om ni vill ha svar angående vår politik när det gäller transporter är det ju bara att läsa vår kommittémotion. Det finns många beskrivningar av vår reduktionsplikt och vår tankrabatt. Det jag sa i talarstolen handlade ju om att den som vill förutse bränslepriser på lång tid måste ta in väldigt många faktorer. Allt från valutakurser till hur det går med oljan och om omställningen går framåt eller bakåt påverkar ju bränslepriserna. Vad gäller kärnkraften finns inga planer på någon nedläggning.

Allt detta vet ju klimatministern. Hon vet att vi tror på marknadsbaserade lösningar. Vi vill däremot inte att svenska folket ska betala för kärnkraften. Det skulle kunna bli jättedyrt. Men med allt det sagt är det faktiskt klimatministern som bestämmer i Sverige. Det är inte jag – jag är i opposition. Den här ilskan är alltså helt oberättigad.

Det jag och mitt parti ägnar oss åt är att försöka få klarhet i hur vi ska vända utvecklingen med bristande klimatpolitik i Sverige.

Anf. 44 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Jag avslutade tidigare med att tala om demokrati och allmänna val. Jag tycker att vi ska lägga till frihet som ett viktigt begrepp.

Det kommer i dag ständigt påbud från Klimatpolitiska rådet, rödgröna och klimataktivisterna om att människor ska äta annorlunda och att man ska fokusera på annat i lantbruket. Europa och Sverige är tämligen unikt i det här sammanhanget. I andra delar av världen präglar detta inte debatten över huvud taget, utan det vi ser i folkrika länder är snarare att köttätandet

ökar kraftigt. Det är inte överraskande. När människor får det bättre vill de äta godare saker.

Rådets förslag om att man ska äta annorlunda och fokusera på annat har två problem. Problem ett är att människor bör äta det de önskar utan att politiken gör det överjäkligt. Det handlar om en grundläggande syn på frihet. Problem två för de rödgröna partierna, aktivisterna och människorna i rådet är att vi inte befinner oss i Sovjet, Kina eller Nordkorea. Människor kommer inte att byta ut köttfärsen mot ärtor för att Klimatpolitiska rådet eller Livsmedelsverket säger detta.

Det här ska enligt rådet lösas genom att öka incitamenten till förändrade kostvanor – vilket måste handla om att göra konsumtionen av ”fel” livsmedel orimligt dyr. Livsmedelsverket är ju tämligen tydligt med att dess – mycket bristande – rådgivning vad gäller livsmedel inte kommer att påverka människor, för människor bryr sig inte om Livsmedelsverkets rådgivning.

De klimatradikala aktivisterna och de som jobbar på Klimatpolitiska rådet eller verkar i Centerpartiet, Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet måste inse att svenskt lantbruk måste förhålla sig till marknaden och till människor som vistas i vårt land. Om bönderna ställer om odlandet så som rådet önskar kommer man att gå i konkurs, för man kommer att producera varor som inte efterfrågas. Vad kommer då att hända med svensk livsmedelsberedskap?

Anf. 45 KAJSA FREDHOLM (V) replik:

Fru talman! Jag måste ställa några frågor. Menade ledamoten att det är klimataktivism i Klimatpolitiska rådet? Jag kanske missuppfattade det.

Jag tycker att det är intressant att man tar upp livsmedelsförsörjningen. Det är jätteviktigt att vi kan öka beredskapen. Jag tycker också att det är intressant – jag måste få reflektera lite över det – att ledamoten är så himla irriterad på att man säger att köttkonsumtionen behöver minska. Jag vill lyfta fram att det också finns ett hälsoperspektiv i detta, som är väldigt viktigt.

Om vi ska bli självförsörjande på livsmedel behöver vi odla mer växtprotein. Det är väl inga konstigheter, och det är beredskapsmässigt viktigt. Jag skulle gärna vilja höra lite mer från ledamoten om detta.

Anf. 46 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Jag vet inte hur många klimataktivisterna det finns i Klimatpolitiska rådet. Jag kan inte svara på det.

När det gäller diskussionen om människors kostvanor tycker jag personligen och mitt parti att människor ska äta mat som de föredrar att äta. Myndigheter kan tillhandahålla information om vad som är nyttigt och vad som är onyttigt och så vidare, och sedan får människor dra sina egna slutsatser. Vi ska inte styra detta genom politiken.

Jag tycker snarare att det vore intressant att höra från Vänsterpartiet hur man – om man fick bestämma – skulle vilja styra hur människor äter. Hur vill man styra att de ska äta mer växtprotein? När vi tittar på hur marknaden konsumerar livsmedel i dag tyder detta på att man sannolikt köper de livsmedel man vill köpa. Man köper inte de livsmedel man inte vill köpa. Hur önskar ledamoten förändra detta så att de köper livsmedel som Vänsterpartiet vill att de ska köpa?

Prot. 2024/25:112
9 maj

*Särskild debatt
med anledning av
Klimatpolitiska rådets
rapport och Sveriges
klimatpolitik*

Anf. 47 KAJSA FREDHOLM (V) replik:

Fru talman! Jag vill säga helt kort om livsmedelsbranschen utvecklar jättemycket bra mat som baseras på växtprotein i dag. Jag tror att det där löser sig lite av sig självt. Det är som sagt även en hälsofråga, och många är medvetna om detta och försöker göra saker för att få en bättre hälsa.

Jag skulle också vilja ställa en fråga om transporteffektivitet. Jag vet att Sverigedemokraterna är helt ointresserade av att satsa på till exempel kollektivtrafik. När det gäller detta vill vi ju ha en Sverigebiljett och att det ska bli billigare. Vi tycker att staten borde satsa på kollektivtrafik. Det här tycker även Klimatpolitiska rådet, och de ger det som en rekommendation.

Tycker inte Sverigedemokraterna att det här vore en vettig idé?

Anf. 48 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Jag saknar fortfarande svaret. Människor ska alltså börja konsumera annan mat genom att det forskas fram mat som är mycket godare. Det har ju ändå funnits en ganska aktiv marknad under ganska många år – men helt plötsligt skulle biffen alltså inte föredras. Jag måste säga att det är väldigt tveksamt att detta skulle förändras dramatiskt. Det kommer definitivt att krävas politiska styrmedel om man ska kunna komma ens i närheten av det Livsmedelsverket och Klimatpolitiska rådet önskar.

Fru talman! Det kom även frågor kring kollektivtrafik. Från Sverigedemokraternas sida tycker vi att kollektivtrafiken är jätteviktig, framför allt i våra större städer. Vi välkomnar den infrastrukturproposition som kommit. Den innehåller historiskt kraftfulla satsningar på exempelvis tåg och järnväg, men även på vägnät.

Vi kan samtidigt konstatera att de allra flesta resorna i Sverige görs med personbil. Det handlar om flexibilitet och annat. Om vi sänker priset för kollektivtrafikresor väldigt långt under marknadspriset kommer det att bli orimligt dyrt.

Anf. 49 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Fru talman! Sverigedemokraterna har varit tydliga med att de vill bromsa och riva upp klimatpolitiken både i Sverige och i EU. Men vem tjänar egentligen på att låsa fast svenskarna i ett sårbart fossilberoende? Det gör bara Vladimir Putin och andra despoter som finansierar sina regimer med oljepengar.

Europa har pumpat in mer pengar i Rysslands krigskassa genom att köpa olja och gas än vad man har gett i ekonomiskt stöd till Ukraina. En tredjedel av de fossila drivmedlen i Sverige har okänt ursprung, men troligen kommer de direkt eller indirekt från Ryssland. Så länge vi inte lyckas bryta vårt fossilberoende fortsätter vi att finansiera Putins krig i Ukraina. Ändå tycker inte SD att det är bråttom. Hur länge tycker Sverigedemokraterna att det är okej att pumpa in pengar i Putins krigskassa?

Anf. 50 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar Daniel Helldén för frågorna.

Till att börja med vill jag understryka att Sverigedemokraterna välkomnar de åtgärder som vidtas på EU-nivå vad gäller sanktionspaketen. Vi ser att det har varit ett gott arbete som stegvis har lett framåt. Det är inte okomplicerat att införa de här instrumenten, men konsumtionen av rysk

råvara i Europa är dramatiskt mycket lägre i dag och kommer sannolikt att minska ännu mer under innevarande år. Det är positivt.

Samtidigt måste man bara konstatera faktum: Vi har en konsumtion av råolja i världen som uppgår till ungefär 100 miljoner fat per dag. Det betyder att råvara från Ryssland kommer att läcka ut på världsmarknaden oavsett vad Europa gör. Det krävs ett långsiktigt arbete med att minska världens beroende av fossila drivmedel för att ändra detta faktum.

Anf. 51 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Fru talman! Om det läcker ut på marknaden finns det ju en poäng i att se till att inte använda den typen av bränslen. SD:s krig mot reduktionsplikten har dock lett till att miljontals fler liter fossila bränslen eldas upp i trafiken varje dag.

Jag frågar igen: Hur länge tycker SD att Sverige och EU ska fortsätta pumpa in pengar i Rysslands krigskassa? Ni har varit tydliga med att det inte är bråttom, Martin Kinnunen, men var går gränsen? Går den kanske vid 2045? Och vad är planen? Hur ska vi bli oberoende när ni nu har tvärnitat omställningen i transportsektorn? Det är nämligen på det sättet vi kan bli av med de subventioner som vi skickar till Putin via olja, det vill säga genom att minska beroendet av fossila bränslen och se till att vi använder oss av de förnybara.

Anf. 52 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar Daniel Helldén.

En gång i tiden hade vi ett råoljeberoende även för svensk uppvärmning och elektricitet i Sverige, men genom ny teknik och investeringar fasades detta ut steg för steg. Samma sak pågår med råoljeberoendet vad gäller transporterna på väg; genom ny teknik och investeringar fasas detta beroende ut steg för steg. Vi har aldrig haft en så elektrifierad trafiksektor som vi har i dag. För varje år som går blir den mer elektrifierad. Utsläppen bedöms minska i år och kommer att minska nästa år.

Vad gäller hur mycket rysk råvara som konsumeras i Sverige visar den tillgängliga statistik som finns över vad våra raffinaderier producerar att det är en försvinnande liten mängd som är rysk. I stället är det till största delen norsk råvara i dag, och det tycker jag är positivt.

Anf. 53 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Jag tänkte ta tillfället i akt att diskutera det som Klimatpolitiska rådet faktiskt har ägnat sin rapport åt detta år. Man har tittat extra noggrant på jordbrukspolitiken och hur vi ska se till att ta hand om den sektor som faktiskt har stått still under en längre period. Om man tittar på hur utsläppen från transportsektorn, industrin och andra sektorer i Sverige har sett ut ser man att det har skett förändringar. Jordbrukssektorn ligger dock stabilt på den nivå den ligger på.

Martin Kinnunen har flera gånger nämnt att ytterligare belastningar på jordbruket är oacceptabla och att vi ska hjälpa svenska jordbrukare. Men när jag träffar svenska jordbrukare hör jag att de har en genuin oro över översvämningar, torka och annat som är konsekvenser av klimatförändringarna. Därför undrar jag: Vad vill Sverigedemokraterna göra för att minska den belastning som drabbar jordbrukare i Sverige på grund av klimatet?

Prot. 2024/25:112
9 maj

*Särskild debatt
med anledning av
Klimatpolitiska rådets
rapport och Sveriges
klimatpolitik*

Anf. 54 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Tack, klimatministern, för frågorna! Det är jättebra att vi kan fokusera lite på sakpolitik här i kammaren i dag.

Hur vi kan stärka just jordbruket när det kommer till utsläpp och annat är en jätte viktig fråga. Jag tror att det grundläggande är att stärka konkurrenskraften. Mer livskraftiga lantbruksföretag kommer att ha större motståndskraft och kommer också att kunna vidta de åtgärder som krävs. Det kommer att ske i kombination med stöd från myndigheter och vissa bidrag, vilket absolut är välkommet, men framför allt tror jag att vi behöver öka svensk livsmedelsproduktion och förbättra ekonomin i de lantbruksföretag vi har.

Här finns det en livsmedelsstrategi som Sverigedemokraterna och regeringen har enats om. Det har getts ett mycket viktigt uppdrag till Jordbruksverket som handlar om hur vi kan förtydliga målen, och det tror jag kommer att bli viktigt i det fortsatta arbetet.

Anf. 55 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Jag vill nämna att jag verkligen menar allvar med att det finns en genuin oro hos många jordbrukare i Sverige. Oron grundar sig såklart på de stigande kostnaderna i och med inflationen och annat, liksom de små marginaler man har för att få ihop sin verksamhet och se till att förse Sverige med livsmedel. Men oron gäller även förutsättningar som är helt omöjliga att hantera för en jordbrukare.

Om du har en torka på det sätt som vi hade exempelvis under 2018 eller om du har de översvämningar som vi såg exempelvis i Norge förra året får det enorma konsekvenser, och vi behöver verkligen råda bot på detta. Det gör vi bäst genom att öka trycket på länder som år efter år kraftigt ökar sina utsläpp och i det internationella klimatarbetet, men vi gör det också genom att agera som ett föredöme i Sverige och fortsatt vara de som ligger längst fram med låga – och sänkta – utsläpp.

Jag hoppas att det här är någonting som vi kan fortsätta samarbeta kring och att vi faktiskt tar ett grepp om jordbrukspolitiken framöver – även för klimatets skull.

Anf. 56 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Tack, klimatministern, för frågorna!

Det finns som sagt definitivt en stor oro. Vad händer om skörden blir dålig om det är torka? Hur ser kassan ut i företaget? Jag tror definitivt att resiliens hos företagarna är det absolut grundläggande, på samma sätt som jag tror att det bästa sättet att hantera klimatanpassningsåtgärder i fattiga länder är att länderna blir mindre fattiga så att de har råd att vidta de åtgärder som krävs.

Det långsiktiga arbetet handlar naturligtvis om att gå till problemets kärna, vilket är att människan påverkar klimatet. Det tråkiga här är att det tar lång tid. En åtgärd i dag får kanske effekt för klimatet om flera decennier, vilket innebär att det arbete vi gör i dag förhoppningsvis kan få något slags effekt för nästa generations lantbrukare. Det är alltså två arbeten som man måste bedriva parallellt – ett här och nu och ett långsiktigt.

Anf. 57 HELENA STORCKENFELDT (M):

Fru talman! Klimatfrågan känner inga gränser. Den är global till sin natur.

Sveriges utsläpp utgör en bråkdel av världens totala utsläpp, men vi är långt ifrån obetydliga när det gäller vår roll och vårt ansvar. När vi visar att det går att förena en kraftfull klimatomställning med ekonomisk tillväxt gör vi verklig skillnad.

Det är just den balansen mellan klimatambition och konkurrenskraft som präglar den moderatledda regeringens politik. Vi ser till att hushåll och företag kan ställa om utan att tappa framtidstro. Vi bygger ut elproduktionen med både kärnkraft och vindkraft och gör det enklare att få tillstånd. Vi förstärker Klimatklivet och Industriklivet och har upprättat Kväveklivet.

Kanske viktigast av allt: Vi slår vakt om kostnadseffektivitet. Varje krona som läggs på ineffektiv klimatpolitik är en krona som kunde ha gjort verklig nytta någon annanstans.

Den moderatledda regeringen har nu fattat en lång rad beslut för att bana väg för ny kärnkraft och öka utbyggnaden av vindkraften. Detta görs inte för skojs skull, utan det är en grundläggande förutsättning för en klimatpolitik som håller hela vägen ut och blir en konkurrensfördel. Att blunda för elproduktionens betydelse är ansvarslost. Om man inte har någon energipolitik har man heller inte någon klimatpolitik.

Fru talman! Sveriges resa visar att klimatansvar och tillväxt inte är motsatser. De är förutsättningar för varandra.
(Applåder)

Anf. 58 JYTTE GUTELAND (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Storckenfeldt för inlägget.

Jag tvivlar inte för ett ögonblick på att moderater och socialdemokrater kan enas om en ansvarsfull politik också när det gäller klimatet. Men vi har forskare världen över. Det handlar om tiotusentals forskare och rapporter från FN:s klimatpanel. Det handlar också om alla dessa råd – om EU:s klimatråd, vårt eget klimatråd och forskare som samlas och beskriver vad forskningen har kommit fram till. Det är oroande forskning vi kan ta del av. Det handlar om temperaturökningar som leder till att dagens fem-åringar kan räkna med att få uppleva obeskrivliga nivåer av hetta under sin livstid.

Samtidigt hörde vi när Storckenfeldt talade i talarstolen att hon översatte ”fair and balanced” i en pekpinne till Klimatpolitiska rådet. ”Fair and balanced” kommer från Fox News. Fox News tycker inte att forskare står på egna ben. Jag vill fråga vad Storckenfeldt menade med ”fair and balanced”.

Anf. 59 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är anmärkningsvärt att anklaga mig för att ha en trumpistisk retorik. Det är inte bara grovt felaktigt utan också ett billigt försök att undvika en saklig debatt.

I det förra replikskiftet ställde jag en fråga om Sveriges konkurrenskraft och om varför Socialdemokraterna vill avveckla Förenklingsrådet. Fick jag några svar, fru talman? Nej, det fick jag såklart inte.

*Särskild debatt
med anledning av
Klimatpolitiska rådets
rapport och Sveriges
klimatpolitik*

Om Jytte vill prata sakpolitik, var så god! Hon har en ny chans nu. Vad vill Socialdemokraterna med konkurrenskraften och Förenklingsrådet?

Att smutskasta mig med en etikett som jag både som svensk politiker och som amerikansk väljare aktivt motarbetar är ovärdigt ett parti som säger sig stå upp för demokratin, fru talman.

Anf. 60 JYTTE GUTELAND (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Storckenfeldt för svaret.

Det var ord och inga visor! Det var ju ledamoten Storckenfeldt själv som sa "fair and balanced" om Klimatpolitiska rådet. Det är ett uttryck som i Fox News används för att rätta till eller korrigera forskare och för att få forskare att tvivla på sin egen forskning och fundera på om politiken vill styra densamma.

Var det inte så ledamoten Storckenfeldt använde begreppet "fair and balanced" i sitt tal?

Anf. 61 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Fru talman! Det här är en ovärdig fråga att ställa till mig. Jytte Guteland vet var jag står när det gäller forskning. Hon vet vad jag tycker om den amerikanska politik som förs, inte minst den som förs just nu. Framför allt vet hon hur jag som amerikansk väljare röstar.

Fru talman! Det här en ovärdig fråga som jag inte tänker svara på.

Anf. 62 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Fru talman! Moderaterna gick till val på att få ordning på klimatet, men de har uppenbarligen tappat kontrollen. De talar sig varma för kostnadseffektivitet och konkurrenskraft, men deras klimatpolitik är motsatsen.

Finanspolitiska rådet pekar på att regeringens politik fördyrar omställningen för både hushåll och företag. Två år i rad har ni satsat mer på åtgärder som motverkar omställningen än på åtgärder som främjar den. Svenskt Näringsliv varnar för att den klimatpolitik ni bedriver är förödande för svensk konkurrenskraft.

Kan ledamoten redogöra för det kostnadseffektiva och det som ger konkurrenskraft i att hatta fram och tillbaka med olika styrmedel och att göra det fossila billigare och alternativen dyrare?

Anf. 63 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Fru talman! Den bästa klimatpolitiken är inte längre den som tvingar utan den som skapar bäst förutsättningar. Det gjorde inte den rödgröna rörans politik förra mandatperioden.

Sveriges första borgerliga klimatpolitiska handlingsplan har lagts fram, och den gör skäl för namnet *Hela vägen till nettonoll*. Vi bygger ut den fossilfria elproduktionen och satsar på transportsektorns omställning genom elektrifiering. Antalet laddstolpar byggs ut i enorm takt. Vi tycker att skogen ska brukas, inte låsas in.

Klimatpolitiken måste som sagt vara folkligt förankrad och effektiv. Här ser vi till att det blir en verklig utsläppsminskning per investerad krona eftersom vi har ett systemperspektiv. Regelförenklingar och kortare tillståndsprocesser är också god klimatpolitik, fru talman.

Anf. 64 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Fru talman! Jag vill återge några röster om Moderaternas energipolitik, som Moderaterna så ofta lyfter fram.

Stoppa miljardsubventionerna till kärnkraft, skriver Institutet för Näringslivsforskning och Timbro. De kallar Moderaternas projekt planekonomiskt.

PM Nilsson, den tidigare statssekreteraren, dömer ut hela satsningen på ny kärnkraft i Sverige. Han säger att prislappen blir sinnessjukt hög och att tidsplanen är helt orealistisk.

Mikael Odenberg, tidigare moderat försvarsminister och generaldirektör för Svenska kraftnät, kallar ert beslut att stoppa 13 vindkraftsparker för närmast katastrofalt och säger att det tangerar självskadebeteende. Det är ett näringspolitiskt och energipolitiskt haveri och betyder ingenting försvarspolitiskt, säger han.

Hur menar du, Helena Storckenfeldt, att er politik på de här områdena präglas av ordning och reda, kostnadseffektivitet och arbete för konkurrenskraft?

Anf. 65 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Fru talman! Priset för att lägga ned fullt fungerande kärnkraft bland annat i mitt hemlän Halland, med Ringhals 1 och 2, orsakade en ökning av koldioxidutsläppen med 8 miljoner ton per år. Priset för att inte satsa på kärnkraft i dag vet vi inte. Vi vet dock att framtida generationer kommer att få betala priset för en klimatpolitik som enligt Miljöpartiets plan ska vara kortsiktig.

Vi väljer i stället att satsa på en mer långsiktig bana där kärnkraften är en förutsättning för en klimatpolitik som håller. Det är en förutsättning för mer vind. Det är också en förutsättning för industrins och transportsektorns omställning.

Från IPCC är man tydlig med att kärnkraften behövs. Jag undrar om Miljöpartiet tycker att FN:s klimatpanel har fel. Vilken bedömning, som FN:s klimatpanel har missat, gör i så fall Miljöpartiet?

Anf. 66 KAJSA FREDHOLM (V):

Fru talman! Det är de rikaste som släpper ut mest växthusgaser, och det är de rikaste som behöver betala. Enligt min mening är det bara mer vänsterpolitik som kan lösa klimatkrisen. Sverige kan rivstarta klimatomställningen och göra det på ett sätt som bygger ett mer rättvist Sverige, som skapar jobb och rikedom och som ser till att vanligt folk får det bättre.

Med en jämlik fördelning av resurser kan minskad resursanvändning kombineras med en högre materiell standard för alla.

Omställningen till ett hållbart samhälle måste få störst konsekvenser för dem som har störst klimatpåverkan och tar mest resurser i anspråk.

Sverige behöver klimatinvestera i infrastruktur, va-nät, energieffektiva bostäder, stärkt elnät och kraftigt utbyggd förnybar energi.

Vi föreslår en Sverigebiljett för all regional kollektivtrafik, som ska kosta max 450 kronor i månaden och gälla över hela landet.

Vi föreslår att subventioner till klimatskadlig verksamhet avvecklas och att pengarna i stället läggs på att stödja omställning och gröna investeringar.

*Särskild debatt
med anledning av
Klimatpolitiska rådets
rapport och Sveriges
klimatpolitik*

När en större andel av ekonomin går till gemensamma investeringar i stället för att gynna höginkomsttagares överkonsumtion skapas möjligheter att minska såväl klyftor mellan låginkomsttagare och höginkomsttagare som klyftor mellan stad och land, samtidigt som utsläppen minskas.

Det här är bra politik för klimatet och för vanligt folk. Sverige kan bättre.

(Applåder)

Anf. 67 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Det är inte själva anförandet utan ett tidigare replikskifte jag vill dryfta med Kajsa Fredholm.

Vänsterpartiet gillar när staten pekar med hela handen – det är sedan gammalt – och det är tydligt att man vill att staten ska peka med hela handen när det gäller vad vi ska äta.

Kajsa Fredholm pratade om självförsörjningsgrad, och då måste jag fråga: Om vi ska ha färre köttdjur och äta mindre kött och mer växtbaserat, hur kan Sverige då bli mer självförsörjande? Sveriges geografiska förutsättningar omöjliggör odling av så mycket växtprotein som behövs om vi skulle gå den vägen. Då blir vi beroende av import. Hur ska Vänsterpartiet lösa denna ekvation?

Anf. 68 KAJSA FREDHOLM (V) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

Detta är en jätte viktig diskussion. Vi föreslår att köttkonsumtionen i Sverige ska minskas med 30 procent. Det kommer av olika anledningar att behövas. Men vi äter väldigt mycket importerat kött, och det kan vi minska på. Man behöver alltså inte minska köttproduktionen i Sverige – konsumtion och produktion är ju två olika saker. Vi behöver djur som betar ute på våra betesmarker för biologisk mångfald och så vidare. Här tror jag att vi är överens.

Anf. 69 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar Kajsa Fredholm för svaret.

Det är glädjande att höra att Vänsterpartiet och Kajsa Fredholm förstår att vi inte klarar oss utan köttkonsumtion i Sverige.

Tyvärr ser vi hur man i en del kommuner och även i statliga verk och myndigheter experimenterar med kosten och försöker peka med hela handen. Med vuxna är det en sak, men när man på våra skolor pekar med hela handen när det gäller vegetarisk kost blir jag bekymrad. Är det några som behöver riktigt protein är det våra växande barn. De ska bygga upp sina kroppar och behöver sådan mat. Detta pekar också forskningen tydligt på. Ändå vill Vänsterpartiet peka ut en annan riktning.

Vill inte Vänsterpartiet att det uppväxande släktet ska bygga upp sina kroppar med protein som gör dem starka nog genom hela livet?

Anf. 70 KAJSA FREDHOLM (V) replik:

Fru talman! Nu tog debatten en konstig vändning. Jag vet inte vilka skolor ledamoten har besökt, men givetvis kan man växa upp också på vegetarisk kost. Det finns goda proteiner även inom växtriket. Det känns som att ledamoten försöker slå in en kil som inte existerar.

Matpriserna är i så fall ett större problem. Många familjer har i dag inte råd att ge sina barn en näringsriktig kost eftersom priserna är för höga. Men regeringen har sänkt skatterna med 70 miljarder de senaste två åren, och de som gynnats mest är de rikaste hushållen.

Det är min kommentar.

Anf. 71 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Utsläppen ökar, och klimatministern säger att vi måste ha lösningar som folk accepterar. Ja, absolut, och det finns en mängd sådana. Men regeringen skjuter allt på framtiden.

Centerpartiet lägger fram konkreta förslag: Stoppa miljöbilsexporten – inte genom att sätta upp nya tullar utan genom att göra det mer lönsamt att äga och köra miljöbil. Återinför en miljöbilspremie för billigare och begagnade bilar så att fler har råd att vara med i omställningen. Tillåt längre och tyngre fordon när det gäller lastbilar och tåg för att öka effektiviteten. Ge den svenska biogasen rätt förutsättningar för alla tekniker. Genomför Bioekonomiutredningens förslag för att öka produktionen av inhemska biodrivmedel. Inför en ursprungsmärkning vid pump. Fokusera på förmågor och inte enskilda teknikslag i elsystemet – då slipper vi också de riktade subventioner för hundratals, kanske till och med tusentals, miljarder som regeringen föreslår. Bygg ut både elnät och elproduktion, men effektivisera i första hand. Inför en ersättning till närboende för både elproduktion och elnät, på riktigt.

Listan kan göras nästan oändligt lång, och de flesta förslag är dessutom utredda och klara. Ändå väntar regeringen.

Vad är det man väntar på? Först skulle svaren komma i klimathandlingsplanen. Sedan skulle de komma i Styrmedelsutredningen. Nu skjuter man på allt till nästa mandatperiod. Det är direkt pinsamt att se hur regeringen offrar svensk klimatpolitik när klimatpolitiken skulle kunna ge Sverige fantastiska möjligheter.

Centerpartiet tror på teknikutveckling, på människors inneboende kraft att göra gott och på grön tillväxt och grönt företagande. Vi löser inte problem genom sänkt levnadsstandard och tillbakagång. Vi gör det genom att blicka framåt. Det är så vi hittar lösningarna och klarar klimatutmaningen, säkerheten, jobben och företagen.

Anf. 72 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Jag ska börja med att påpeka att de statliga subventionerna till ny kärnkraft inte kommer att kosta staten tusentals miljarder. Det är ett helt absurt påstående. Låt detta vara nedtecknat.

Fru talman! Centerpartiets nya partiledare har avisat att partiet vill höja klimatmålen. Men hur ska man kunna göra det? Man kritiserar oss för att vi sänkte reduktionsplikten och bränslepriserna. Betyder det att man själv vill höja reduktionsplikten, likt det Miljöpartiet föreslog i går och menade att oppositionen kommer att kunna enas kring? Eller menar man kanske LULUCF-målet för skog- och markupptag? Just nu är underskottet 63–71 miljoner ton, och det skulle krävas avverkningsstopp i ett år för att nå det nuvarande målet – ett mål Centerpartiet eventuellt vill höja.

Vad har Centerpartiet för besked att ge till svenska väljare? Blir det höjt mål för skog eller för transporter med Centerpartiet vid rodret?

Prot. 2024/25:112
9 maj

*Särskild debatt
med anledning av
Klimatpolitiska rådets
rapport och Sveriges
klimatpolitik*

Anf. 73 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Det är ingen nyhet att Centerpartiet vill stärka klimatmålen. Vi tycker att Sverige ska vara klimatneutralt redan 2040. Vi tycker att det borde vara fokus på energisystemet i stället för på elsystemet, alltså att det ska vara fossilfritt. Vi har högre ambitioner än vad regeringen har. Vi ser till att minska utsläppen – till skillnad från regeringen, som aktivt ökar dem. Med berått mod har man fattat beslut som gör att världen går en varmare framtid till mötes. När utsläppen i transporterna ökar tvingas skogsägarna att låta skogen stå, för det är så EU-regelverken fungerar. Vad som görs i transportsektorn hänger ihop med vad som måste göras i marksektorn.

Centerpartiet föreslår att vi ska öka produktionen av svenskt biodrivmedel. Vi kan göra det för en bråkdel av de pengar som regeringen har satsat på att öka den fossila användningen. Då hade priserna sjunkit, och vi hade kunnat sänka skatten på det förnybara. Men i stället för regeringen en skattepolitik som gör att det blir billigare att tanka fossil diesel än att tanka ren el.

Anf. 74 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Jag förstår att ledamoten Nordin vill höja rösten för att distrahera oss från det faktum att han inte kan svara på frågan. Vill man höja klimatmålen för skogen? Och ska vi ha avverkningsstopp i en vecka och sedan kanske avverkningsstopp i flera månader därför att Centerpartiet vill höja klimatmålet för skog och mark? Eller är det transportsektorns klimatmål som man vill höja? Eller kan det vara så att Centerpartiet bara säger att man vill höja klimatmål utan att förklara vad det är man menar, för att vinna billiga poäng hos väljarna och vilseleda genom att säga att man har högre klimatambitioner än andra?

Faktum är att den politik som man har nu och den budget som Centerpartiet har lagt fram inte når några klimatmål. Det har vi räknat på. Man missar faktiskt fler klimatmål än alla andra partier i Sveriges riksdag.

Jag undrar vad det innebär att Centerpartiet vill höja klimatmål. Jag förstår att du vill ha biogas, Rickard Nordin, men vad innebär det? Vilket mål vill ni höja? Vill ni höja för transporterna eller för skogen?

Anf. 75 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Det verkar som att klimatministern inte lyssnade, för jag redogjorde precis för att vi vill tidigarelägga klimatmålet till 2040. Vi ska vara nettonollneutrala då.

Regeringen har gjort beräkningar, säger ministern, men man vägrar att lämna ut dem. Det intressanta är att man använder Regeringskansliets tjänstemän för att driva partipolitik och dessutom vägrar att lämna ut beräkningar. Man räknar på ett sådant sätt att man inte tittar på vår politik över huvud taget. Det gör man bara när vi avvisar regeringens politik – då räknar man som att vi inte hade haft någon alls.

Det är regeringens politik som leder till avverkningsstopp i skogen. Varje liter fossil diesel som importen ökas med betyder träd som inte kan avverkas. Det stoppar svensk skogsindustri, svenskt trähusbyggande och svensk export. Det är skadligt för Sverige. Det är skadligt för vår säkerhetspolitik. Det är 4 miljoner liter diesel om dagen som regeringen väljer

att vi ska öka importen med. Det gynnar Putin. Det gynnar Ryssland. Och det skadar svensk säkerhet.

Prot. 2024/25:112
9 maj

Anf. 76 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! I årets rapport kan vi läsa: ”Skärpt reduktionsplikt och högre skatter på fossila drivmedel är de åtgärder som kan bidra till störst utsläppsminskningar på kort sikt. Insatserna kan kombineras med fördelningspolitiska åtgärder som fördelar vinster och kostnader och skyddar utsatta grupper.”

Samtidigt har Klimatpolitiska rådet tidigare varnat för att alltför ensidigt förlita sig på reduktionsplikten. Riksrevisionen har pekat på att reduktionsplikten både var ogenomförbar på längre sikt och riskerade att leda till ökade utsläpp i andra delar av världen.

Vad vill rådet egentligen? Det som dock är klart, vilket vi hörde senast i 30 minuter i går kväll, är att Miljöpartiet vill höja priserna på bränsle rejält genom att höja reduktionsplikten, samtidigt som man som kompensation vill ge flera andra typer av stöd. Dock har Miljöpartiet ihop med Vänsterpartiet av någon anledning otroligt mycket mer pengar att spendera än vad vi andra sex partier har.

I delen om jordbruket kan vi läsa att rådet föreslår åtgärder såsom minskad produktion av utsläppsintensiva animalier och beskogning av jordbruksmark. Detta visar återigen hur svårt det är att förhålla sig till råden när man inte behöver ha det helikopterperspektiv som vi politiker behöver ha.

Vi ska alltså minska produktionen av mjölk och nötkött för att odla grödor direkt för humankonsumtion på de arealer som frigörs när färre idisslare behöver foder. För att citera en ledartext i Nya Wermlands-Tidningen: ”Att tro att det bara är att ställa om från vall som korna äter till spannmål är en önskedröm.”

Dessutom, hur går beskogning av jordbruksmark ihop med att vi samtidigt behöver odla betydligt mer om vi ska få tillräckligt med mat när vi ska äta mindre kött? Naturbetesmarker är otroligt viktiga ur ett biologiskt mångfaldsperspektiv. Ska de planteras igen?

Vi i politiken måste göra avvägningar. Vi tar gärna emot råd och förslag, men då är det bra om de också är genomförbara i praktiken. Är det så att Klimatpolitiska rådet har fel uppdrag?
(Applåder)

Anf. 77 JYTTE GUTELAND (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Ottosson, för debatten och för inledningen!

Från Socialdemokraternas håll är vi nyfikna på hur Kristdemokraterna resonerar med anledning av Klimatpolitiska rådets brev till både landsbygdsminister Kullgren och klimatminister Pourmokhtari om att uppdatera livsmedelsstrategin 2.0 innan den ens hade svalnat efter att ha kommit från tryckeriet.

Den livsmedelsstrategi som nyligen presenterades av regeringen, då statsrådet från ledamotens eget parti var huvudperson, saknar enligt Klimatpolitiska rådet en avgörande komponent, nämligen hur den ökade produktionen ska kunna ske i linje med Sveriges klimatmål. Jag ställer därför den frågan till ledamoten.

*Särskild debatt
med anledning av
Klimatpolitiska rådets
rapport och Sveriges
klimatpolitik*

Anf. 78 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack, Jytte Guteland, för frågan!

Ja, vi har äntligen fått en uppdaterad livsmedelsstrategi 2.0 – fantastiskt bra! Om vi kristdemokrater hade fått bestämma fullt ut hade den inte sett ut precis som den gör nu, men den liggande livsmedelsstrategin är otroligt bra. Det är en efterlängtd skrivelse som vi nu ser fram emot att sjösätta så att det blir förändring på riktigt.

I motsats till hur det var med den tidigare livsmedelsstrategin blir det förändring på gårdsnivå. Att våra fantastiska lantbrukare som producerar vår högkvalitativa mat ska få uppleva att det blir skillnad ser jag fram emot.

Om vi inte har matproduktion i Sverige, Jytte Guteland, utan straffar ut vår egen matproduktion, måste vi importera, och mat som vi importerar är tillverkad under betydligt sämre förhållanden än den svenska.

Anf. 79 JYTTE GUTELAND (S) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Vi delar åsikten att vi behöver en uppdaterad livsmedelsstrategi, att vi behöver mer svensk mat på borden och att vi också behöver ställa om så att den blir klimatsmart, men frågan här gäller som sagt att Klimatpolitiska rådet menar att den uppdaterade livsmedelsstrategin inte är särskilt klimatsmart.

Pudelns kärna är: Är KD redo att överge SD och ställa sig på egna ben och i stället samtala och samarbeta med partier som vill se en grön utveckling? Det är frågan. Vi vet att SD vill riva klimatlagen.

Vi socialdemokrater har i stället valt att driva på för både en klimatlag på EU-nivå och vår egen klimatpolitik, och vi vill satsa på hushållen och öka takten. Men ni i KD ger, tillsammans med SD, höginkomsttagare skattebonusar, drar ned på ambitionerna och skjuter över skulden på kommande generationer. Det är inte en särskilt humanistisk eller varm KD-politik med social hänsyn, eller hur?

Anf. 80 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Precis som jag sa tidigare, även i mitt anförande, ska vi som politiker ha ett helikopterperspektiv. Vi måste ta alla hänsyn. Det är det vi gör när vi lägger fram propositioner och skrivelser för denna kammar, och det var precis vad landsbygdsminister Kullgren gjorde när han lade fram livsmedelsstrategin.

Det är ett helhetsgrepp för att det ska funka överallt så att det inte blir som det blev med kvotplikten. Då lade vi alla ägg i samma korg, och så visade det sig att botten i korgen inte höll. Vi kan inte hamna där igen. Vi måste, inte minst med tanke på omvärldsläget i dag, se till att vi producerar så mycket mat som möjligt i Sverige, och då måste vi se till att det är lönsamt att producera mat här. Vi måste se till att svenska bönder verkligen har konkurrenskraft. Det är otroligt viktigt med tanke på det skarpa omvärldsläget som vi lever med.

Ett helikopterperspektiv ska vi politiker alltid ha när vi tar beslut.

Anf. 81 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Fru talman! Klimatförändringarna slår hårt mot svenskt skogsbruk. Torka och granbarkborren har kraftigt försämrat skogens tillväxt. Det är

uppenbart att svenskt skogsbruk inte är rustat för ett varmare klimat och mer extremväder. Detta borde oroa det parti som innehar landsbygdsministerposten.

År av skyhögt avverkning i kombination med torka har också lett till att den svenska skogens förmåga att suga upp och lagra koldioxid drastiskt har försämrats.

Regeringen står helt utan plan för att både klimatsäkra skogsbruket och klara klimatmålen för skogen. Vi i Miljöpartiet vill satsa på rådgivning för ett hyggesfritt, naturnära och klimatanpassat skogsbruk, något som regeringen har skurit ned på. Vi vill ge skogsägarna betalt för den klimat- och miljönytta de skapar för samhället. Vi vill att markägarna som vill skydda sin skog ska få rimlig ersättning i tid.

Vad vill Kristdemokraterna? Regeringens initiativ på området går nämligen i rakt motsatt riktning.

Anf. 82 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Ja, de går i rakt motsatt riktning, för vi lever inte i något slags ideologiskt fluff-fluff. Vi lever i verkligheten.

Vi vill ställa om på riktigt. Ska vi ställa om på riktigt måste vi tränga bort det fossila. Om vi inte ska använda oss av produkter från skogen – vad ska vi då använda oss av i stället? Där är Miljöpartiet svaret skyldig.

Miljöpartiets syn på skogen innebär ingen omställning, fru talman. Den innebär att vi ska krypa tillbaka in i grottan. Det tror jag inte att det finns acceptans för hos någon, mer än möjligtvis vissa miljöpartister.

Fru talman! Vi har aldrig någonsin avverkat mer än tillväxten i Sverige. Vi har dubbelt så mycket skog nu som vi hade för hundra år sedan. Vi har avverkat fyra gånger så mycket som tillväxten, och vi har ändå mer skog.

Sedan ska skogen skötas. Det är helt rätt, för det är då vi får tillväxt. Och det gör våra skogsägare bäst efter eget huvud, inte när staten pekar med hela handen.

Anf. 83 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Fru talman! Jag tänker på Klimatpolitiska rådets beskrivning av regeringens klimatpolitik förra året. Vi kan återkomma till den i ett annat replikskifte.

Dagens skogsbruk har få vinnare men många förlorare. Bland förlorarna är Sveriges hundratusentals små och medelstora markägare som har dragits med dålig lönsamhet. Till förlorarna hör även naturturismen, rennäringen och de landsbygdsbor som inte själva äger skog och får se sin hemmaskog intill knuten kalavverkad.

Det finns en snabbt växande rörelse från markägarnivå där man vill någonting annat. Man kräver hyggesfri rådgivning av sina föreningar, man vill ha betalt för den klimat- och miljönytta man bidrar med, man organiserar sig för att påverka och sprida kunskap och man startar företag för att tjäna pengar på ett klimatsmart och motståndskraftigt skogsbruk. Gemensamt för alla dessa är att de har markägarens lönsamhet i fokus.

Vad är planen för att klimatsäkra skogsbruket?

Prot. 2024/25:112
9 maj

*Särskild debatt
med anledning av
Klimatpolitiska rådets
rapport och Sveriges
klimatpolitik*

Anf. 84 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Något som Miljöpartiet i varenda skogsdebatt med glädje bortser från är att det är någon som äger skogen. Det är någon annan som äger skogen. Äganderätten är oväsentlig för Miljöpartiet.

Det är helt frivilligt att gå över till hyggesfritt. Vi har ingen lag i Sverige som hindrar någon skogsägare att gå över till hyggesfritt om man så önskar. Vi har forskare som har forskat på det här ofantligt länge. De som har forskat absolut längst på hyggesfritt i Sverige i dag och som fortfarande är verksamma visar ett forskningsresultat som Miljöpartiet och de som står Miljöpartiet ideologiskt nära över huvud taget inte vill lyssna på, för den forskningen pekar på vad hyggesfritt i verkligheten leder till. Och den verkligheten tror jag att inte ens Miljöpartiet vill vakna upp till.

Anf. 85 DANIEL HELLDÉN (MP):

Fru talman! Hur står det till med elektrifieringen av Sveriges bilflotta i dag? Tidöpartierna har gjort de fossila bränslena billigare och elbilarna dyrare. Deras politik har fått effekt och tvärnitat elektrifieringen.

År 2024 minskade elbilsförsäljningen för första gången någonsin. En ny undersökning visar att svenskarnas tro på ett elbilsskifte har rasat. Det är inte så konstigt eftersom Tidöpartierna har varit tydliga i riktningen i sak. De har genomfört massiva skattesänkningar på bensin och diesel, och de tog bort elbilsbonusen över en natt. Regeringens tal om att kanske införa en bonus 2026 lägger en våt filt över marknaden i dag. Faktum är att vi har stått utan bonus i flera år.

Sammantaget läser regeringen fast hushåll och företag i ett dyrt fossilberoende. Miljöpartiet vill göra precis tvärtom. Vi vill rulla ut en nationell elbilsoffensiv – ett kraftfullt paket med åtgärder för att alla som behöver bilen ska kunna köra på el. Det handlar om en rättvis elbilsbonus där de billigaste bilarna ges den största bonusen. Det handlar också om ett rättvist leasingstöd för boende på landsbygden, en konverteringsbonus för fossilbil till elbil med mera.

För att sänka utsläppen behöver vi också höja reduktionsplikten rejält och sedan gå över till ett nationellt utsläppshandelssystem för transporter. Det ska vara ett solidariskt system där vi delar ut intäkterna till hushållen utanför de större städerna för att stötta dem i omställningen.

Miljöpartiet har presenterat en mer konkret idé till ett sådant system än klimatministern har kunnat föra fram på snart tre år i regeringsställning. För att få tillbaka elektrifieringen på banan är det angeläget att vi byter regering.

Anf. 86 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Fru talman! Ett aktivt och hållbart brukande av skogen är ett av våra viktigaste verktyg i klimatomställningen. Skogen binder koldioxid, ger förnybara råvaror och möjliggör produktion av biobränslen och klimatsmarta byggmaterial.

Men för att detta ska fungera krävs en politik som står upp för äganderätten och litar på de hundratusentals skogsägare runtom i landet som varje dag tar ansvar för både miljö och produktion. Det gör inte Miljöpartiets politik.

Min fråga till Miljöpartiet är: Hur tänker ni att Sverige ska kunna nå klimatmålen om vi samtidigt försvårar för de näringar som faktiskt levererar klimatsmarta lösningar?

Anf. 87 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Fru talman! Här påstås det att vi skulle vilja försvåra för dem som äger skog. Då pratar vi om de små skogsägarna och inte om de jättelika bolagen, för det är en speciell fråga.

Jag skulle säga att det är precis tvärtom. Vi vill att skogsägarna ska ha möjlighet att bruka sina skogar på ett hållbart sätt. Staten ska gå in och hjälpa dem med detta, bland annat med rådgivning för hur man gör när man går över till ett hyggesfritt skogsbruk. Vi vill ge stöd till dem som faktiskt behåller skogen och därmed också gör klimatnytta.

Vi vill ge stöd till dem som vid generationsväxlingar har problem med att få ihop det hela och avverkar sin skog fast de kanske inte behöver det. Vi vill i stället ge dem lån så att de kan behålla skogen och hantera den på ett varsamt sätt och ändå göra generationsväxlingar så att det fungerar.

Vi vill inte inskränka någonting, som ledamoten påstår. Vi vill ge skogsägarna möjligheter att bruka skogen och att göra det på ett hållbart sätt.

Anf. 88 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Fru talman! Miljöpartiets politik riskerar att slå undan benen för just det brukande som faktiskt bidrar till klimatomställningen. I stället för att stötta svenska skogsägare, som Daniel Helldén påstår att Miljöpartiet gör, vill man begränsa deras möjligheter. Man vill tala om för skogsägare hur de ska bruka sin skog, vilket i förlängningen innebär att fossila material och bränslen får stå kvar på marknaden.

Fru talman! Jag har mycket större förtroende för Sveriges 300 000 skogsägare än vad jag har för Miljöpartiets politik. Samtidigt som Miljöpartiet vill låta mer av skogen stå för klimatets skull, vill man också bygga mer i trä – för klimatets skull. Jag undrar hur Miljöpartiet får ihop denna ekvation av att både ha kakan och äta den, för såvitt jag vet är det inte riktigt så skogsbruket fungerar.

Anf. 89 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Fru talman! Det vi säger är att vi vill ge skogsägarna möjlighet att bruka skogen på ett annat sätt.

Det är helt riktigt att Miljöpartiet vill att man ska spara mer skog och att skogen ska stå längre. Det behöver man göra för att vi ska klara klimatmålen. Men då måste vi också se till att skogsägarna har möjlighet att klara det här på ett bra sätt. Därför har vi stöd och förslag på hur det ska gå till.

Sedan har vi fjällnära skog som vi absolut inte ska ta ned, något som man efter Miljömålsberedningens arbete helt uppenbart struntar i. Det är unik skog som är viktig för den biologiska mångfalden och klimatet och som det tar evigheter att återskapa, om det ens går någonsin.

Vi vill se till att skogsägarna kan skapa mer långlivade produkter, vilket man kan göra om man har ett hyggesfritt skogsbruk. Det är de kortlivade produkterna vi måste minska på, och det måste vi göra på ett annat sätt.

Prot. 2024/25:112
9 maj

*Särskild debatt
med anledning av
Klimatpolitiska rådets
rapport och Sveriges
klimatpolitik*

Anf. 90 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag hade egentligen tänkt fråga om något annat, men efter det förra replikskiftet kunde jag inte låta bli att fortsätta med skogen.

Forskningen är tydlig: Den längsta tidsserie vi har i Sverige pekar tydligt på att hyggesfritt inte kommer att fungera i det långa loppet. Ändå är detta Miljöpartiets lösning. Vi ser i flera delar hur man vill jobba mot lösningar på kort sikt men inte på lång sikt.

Sedan efterlyser Miljöpartiet långlivade produkter. Ska vi få de långlivade produkterna och få bra tillväxt i skogen för att kunna tillverka de långlivade produkterna måste vi sköta skogen. Då måste vi gallra. Då måste vi se till att den skog som ska bli till långlivade produkter får de bästa förutsättningarna. Då måste vi ha ett skogsbruk värt namnet och inte köra med plockhuggning eller hyggesfritt, vilket forskningen pekar på inte kommer att fungera.

Anf. 91 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Fru talman! Kjell-Arne Ottosson säger att forskningen är entydig om att det inte fungerar i det långa loppet. Det skulle vara intressant att höra varför det inte fungerar i det långa loppet att ha hyggesfritt skogsbruk. Jag skulle säga att det går alldeles utmärkt.

När man har ett kontinuitetsskogsbruk, som det handlar om, innebär det inte att man bara låter skogen stå. Det är klart att man brukar den. I viss mån gallrar man. Man tar ut allteftersom. Då får vi allt vi behöver till det kortlivade – det blir mindre, men det blir kortlivade produkter. Vi får också långlivade produkter som är mer effektiva och bättre än dem vi tar ut nu.

Vi har ett skogsbruk som fokuserar på framför allt massaindustrin. Vi behöver se till att det på landsbygden finns fungerande sågar som kan ta hand om virket. Det är så vi stöttar och får ett bättre skogsbruk i Sverige.

Anf. 92 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag vet inte i vilken ände jag ska börja.

Man fokuserar på massaindustrin, säger Daniel Helldén. Ja, tack och lov för att vi gallrar så att vi får virke till massaindustrin! Det är ju det som går till massaindustrin. Precis som jag sa senast i onsdags: Även om evolutionen har gått långt har den inte gått så långt att vi har fyrkantiga träd. Träden är fortfarande runda. Plank och brädor är fyrkantiga. När vi sågar ut virke som vi ska ha till långlivade produkter får vi restprodukter som kan användas till kortlivade produkter, vilket vi ska vara tacksamma för.

Var fjärde vätskekartong i världen är tillverkad i Sverige. Här är vi världsledande och pressar bort alternativ som är betydligt sämre för klimatet. Detta är tack vare att vi brukar skogen. Ja, det är kortlivade produkter, men de går ändå att återvinna. Var ligger felet?

Anf. 93 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Fru talman! Ja, var ligger felet? Kjell-Arne Ottosson försöker få det att låta som att de hyggesfria skogarna inte skulle användas. När man har ett kontinuitetsskogsbruk tar man ju ned träden allteftersom. När man gör en plank blir den många gånger rektangulär, och man får spill och restsaker som man kan använda till den typen av industri. Det finns grot och allt möjligt som också kommer upp.

Det hyggesbruk som vi har i dag är förödande för klimatet. Det är också förödande för den biologiska mångfalden. Det ser inte klokt ut när man åker runt i landet. Det huggs ned och huggs ned för att man ska peta in en herrans massa gran i massaindustrin.

Vi vet också att vi har klimatmål vi måste klara, som LULUCF och EU:s mål. Det kommer att bli fruktansvärt dyrt om vi fortsätter med Kjell-Arne Ottossons skogsbruk.

Anf. 94 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Inte heller jag kan låta bli att påpeka att antingen har man en mjölkkartong som är gjord av papp i Sverige, där svenskt skogsbruk kan bidra, eller så har man glas. Kanske Daniel Helldén vill ha det som i södra Europa, där man skjutsar glasflaskor fram och tillbaka på fossil-drivna lastbilar med hög bränslekonsumtion eller använder fossil plast, alltså oljeplast.

Så här blir det när Miljöpartiet inte kan välja mellan miljö och klimat och sätter logiken för miljön framför logiken för klimatet.

Det hände också med kärnkraften. Man ställde logiken för miljön framför logiken för klimatet, som kräver kärnkraft för att få ihop elsystemet så att man kan fasa ut oljan. I stället lades kärnkraften ned, och Karlshamns-oljeverket gick varmare än någonsin på grund av Miljöpartiets politik.

Fru talman! Det jag undrar över är Miljöpartiets vändning i fråga om reduktionsplikten. Kan man förklara långsiktigheten i att man nu vill avskaffa reduktionsplikten efter 2027?

Anf. 95 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Fru talman! Jag vill återigen peka på Klimatpolitiska rådets poängterande av att regeringen far med osanningar. Det gäller bland annat det tal som förs om kärnkraften.

Det är klart att vi behöver kartonger, i viss mån, till mjölk. Frågan är om vi behöver den e-handel som gör att enorma mängder skog i form av paket far fram och tillbaka överallt. Vi behöver göra det på ett annat sätt för att klara detta, och vi behöver klara den biologiska mångfalden.

När det gäller reduktionsplikten säger vi att vi vill höja den 25–30 procent till 2026. Det måste vi göra för att klara klimatutsläppen. När vi kommer till 2027 och EU:s utsläppshandelssystem finns på plats vill vi ha ett nationellt system på plats med en reduktionsplikt på 30 procent som en bottenplatta. Den är alltså kvar. Däremot ska det övriga systemet hantera det i fortsättningen.

Anf. 96 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Fru talman! Låt mig börja med att gratulera Miljöpartiet till att ha kommit till samma insikt som Liberalerna haft hela tiden, nämligen att det inte är en skyhögt reduktionsplikt som kommer att rädda transportsektorns omställning utan att det är utsläppshandel, samarbete och EU som är svaret på hur Sverige ska minska sina utsläpp från transportsektorn.

Det vi ser är inte det Daniel Helldén sa i talarstolen. Det vi ser är exempelvis att både elbilar och laddhybrider enligt Mobility Sweden har ökat under årets tre första månader medan andelen bensinbilar har minskat i försäljningen i Sverige. Vi ser också en fantastisk utveckling med fler

laddhybridlastbilar och eldrivna lastbilar på vägarna sedan 2024. Det är inte rätt att allting går i fel riktning och att elektrifieringen raseras.

Den långsiktiga frågan är denna: Om vi ska ha elektrifiering, om vi ska få bort de fossila bränslena och om vi ska få bort oljan ur plastförpackningarna behöver något komma in som ersättning. Det behövs kärnkraft, och det behövs ett livskraftigt skogsbruk. Det behövs också en insikt om att man inte kan utesluta tekniker för att en magkänsla – och kanske lite en hippiekvarleva – sänker entusiasmen inför tekniken.

Anf. 97 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Fru talman! Ja, statsrådet, i år har elbilsförsäljningen ökat. Det är inte tack vare den här regeringen utan trots den. Ni ryckte bort stödet till elbilar och pratade om att det bara var dyra elbilar som fick pengar. Ni gör ingenting. Ni pratar om att det kanske kommer ett stöd längre fram.

Detta bromsar. Vi hade varit på en mycket högre nivå och haft mindre utsläpp i dag om ni inte hade agerat på det här sättet.

Reduktionsplikten var och är helt nödvändig. Ni ökade utsläppen med 18 procent – 2 miljoner ton koldioxid per år. Det motsvarar i princip svenskarnas hela utlandsflygande. Det är enorma mängder. Detta kommer vi att leva med och drabbas av.

De höjningar som ni kommer att göra den 1 juli kommer inte att räcka någonstans. Det är precis det Klimatpolitiska rådet säger: Ni klarar inte målen. Ni verkar inte ens vara på väg att vilja klara dem, för detta är någonting ni struntar i.

Anf. 98 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Jag ska endast påpeka att med den här regeringen har Sveriges utsläpp minskat år 2022 och år 2023. De har ökat 2024 för att sedan bedömas minska igen 2025 och 2026. Det är detsamma som under den tidigare regeringen när utsläppen ökade år 2021.

Under den här mandatperioden har vi haft ett år då utsläppen ökade, och det är inte bra. Det ska vi motverka. Och vi ska motverka detta genom att fortsätta att ha ny politik, som inte bara bygger på att höja bränslepriser och luta sig tillbaka. Vi kommer inte att bygga klimatpolitik på en daterad bild av modern energi, såsom havsbaserad vindkraft och kärnkraft.

Vi kommer att behöva fler politiska förslag, och det politiska samtalet kommer att fortsätta. Men det som är viktigt att ha med sig är att Sverige ligger längst fram inte bara i EU utan också i OECD-länderna. Sverige är det land som ligger längst fram i att sänka utsläppen, och vi ska fortsätta att göra det inte minst genom att den klimatpolitiska debatten i Sverige ska fortsätta.

Den särskilda debatten var härmed avslutad.

Anf. 99 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag får påminna om att kammarrens överläggningar inte får störas av åhörare på läktaren, och jag får be vakterna att snarast avlägsna de personer som stör ordningen.

Tredje vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2024/25:30 för tisdagen den 22 april i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från näringsutskottet.

§ 3 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2024/25:614

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:614 De medicinska behoven i Gaza
av Alexandra Völker (S)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 9 juni 2025.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 7 maj 2025

Socialdepartementet

Acko Ankarberg Johansson (KD)

Enligt uppdrag

Mikael Pauli

Ämnesråd

§ 4 Anmälan om granskningsrapport

Tredje vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till utbildningsutskottet: RiR 2025:10 Urval till högskolan – urvalsgrunder, platsfördelning och tillämpning

§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motioner

2024/25:3422 och 3424–3426 till utbildningsutskottet

§ 6 Svar på interpellation 2024/25:554 om åtgärder mot den ökande arbetslösheten i Jönköpings län

*Svar på
interpellationer*

Anf. 100 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS
PERSSON (L):

Fru talman! Johanna Haraldsson har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att minska den ökande arbetslösheten i Jönköpings län. Vidare har hon frågat vilka initiativ jag och regeringen tar för att stötta de branscher i Jönköpings län som drabbats hårdast av lågkon-

junkturen, särskilt byggsektorn och tillverkningsindustrin. Slutligen har hon frågat mig om jag och regeringen avser att vidta åtgärder för att säkerställa att Arbetsförmedlingen har tillräckliga resurser och förutsättningar för att effektivt hjälpa arbetslösa att få jobb.

Regeringen vill stötta ekonomins återhämtning och prioriterar reformer inom framför allt tre områden: Det handlar om att fortsätta stärka hushållens köpkraft, reformer för en ökad tillväxt och att återupprätta arbetslinjen så att fler kommer i arbete.

Regeringen har i samband med vårändringsbudgeten för 2025 föreslagit direkta konjunkturstimulanser på 5,8 miljarder kronor.

Regeringen föreslår bland annat sammanlagt över 700 miljoner kronor till regional yrkesinriktad vuxenutbildning, yrkesvux, och kortare kurser inom yrkeshögskolan under innevarande år, alltså 2025. Den enskilt viktigaste insatsen för att långsiktigt etablera sig på arbetsmarknaden är utbildning.

Regeringen föreslår även ett tillskott på 60 miljoner kronor till Arbetsförmedlingen för att hantera den ökade arbetslösheten. Vidare satsar regeringen 250 miljoner kronor på sommarjobb och jobb för unga av vilket 4,7 miljoner går till kommuner i Jönköpings län.

Den största delen av paketet i vårändringsbudgeten innebär att subventionsgraden för rotavdraget tillfälligt höjs från 30 till 50 procent. Förstärkningen görs för att temporärt stötta byggbranschen i det nuvarande konjunkturläget. Förstärkningen kan också bidra till att stötta ekonomin generellt.

Anf. 101 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Sverige befinner sig i en allvarlig lågkonjunktur. En halv miljon människor i Sverige står utan arbete, och arbetslösheten närmar sig 9 procent. Bland unga är läget ännu värre. Nästan var fjärde ung person står utan jobb. Det märks tydligt även i mitt hemlän, Jönköpings län, där arbetslösheten ökar, företag varslar och människor oroar sig för framtiden.

Särskilt drabbad är byggsektorn och tillverkningsindustrin. Det är två branscher som utgör ryggraden i länets arbetsmarknad. Trähusindustrin har tvingats dra ned rejält, och varsel och nedläggningar har avlöst varandra. Flera kommuner i länet har en stigande arbetslöshet, precis som det ser ut runt om i landet.

Alla är vi rörande överens om att det, precis som ministern sa, behövs politik för att få fler in i utbildning, en kraftfull arbetsmarknadspolitik och reformer för ökad tillväxt. Men det är inte det som regeringen levererar. Det ministern presenterar i sitt svar är ärligt talat otillräckligt. Åtgärderna möter inte de utmaningar som svensk arbetsmarknad står inför.

Regeringen säger sig satsa på utbildning, men faktum är att regeringen inte lägger mer resurser på utbildning än vad vi socialdemokrater gjorde i regering. För tre år sedan var budgeten större, men då hette arbetsmarknadsministern inte Mats Persson eller Johan Pehrson. Mats Persson säger att det är viktigt att folk gör sig anställbara, men stödet till arbetslösa har halverats med högerpartiernas budgetpolitik.

Regeringen satsar alltså hälften så mycket som vi socialdemokrater gjorde på arbetsmarknadspolitiska program och insatser. Det innebär givetvis att färre arbetslösa får tillgång till viktiga stödinsatser, till exempel utbildning, praktik och matchning.

Arbetsmarknadsministern försökte i sitt svar låta handlingskraftig, men han är i själva verket ganska passiv. Det ges ett minimalt tillskott till Arbetsförmedlingen, men det är en myndighet som redan går på knäna efter år av nedskärningar. Lägg till detta en osäker omvärld, där företag avvaktar med att investera och nyanställa. Då behöver regeringen leverera långsiktighet, stabilitet och näringspolitik som ger framtidstro. Men i stället har man valt att bromsa industrisatsningar och skära bort viktiga framtidsinvesteringar. Det skadar konkurrenskraften, och det riskerar att fördjupa problemen på arbetsmarknaden.

Regeringen säger sig vilja värna arbetslinjen, men det kräver också verkliga satsningar på utbildning, omställning, aktiva insatser för arbetslösa och en starkt framtidstro för företagen så att de vågar investera och anställa. Men det ser vi väldigt lite av i regeringens politik.

Mats Persson presenterar en rad punkter i sitt interpellationssvar, men när man skrapar lite på ytan på insatserna visar de sig vara otillräckliga, tillfälliga och i vissa fall helt verkningslösa för att komma åt och minska den höga arbetslösheten runt om i landet. Ambitionen lyser med sin frånvaro, och talet om arbetslinjen ekar ganska tomt.

Jag vill fråga arbetsmarknadsministern om han tycker att hans svar om rotavdrag och bristfälliga satsningar på utbildning och arbetsmarknadspolitik verkligen är tillräckligt för att möta den växande arbetslösheten i Jönköpings län och i resten av landet.

Anf. 102 NIKLAS SIGVARDSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka ledamoten Johanna Haraldsson för denna viktiga debatt och ministern för svaret.

Ärligt talat hade jag förväntat mig mer, särskilt i ett läge där arbetslösheten och ungdomsarbetslösheten biter sig fast. Byggkranar står stilla, och framtidstron sviktar inte bara i mitt hemlän Jönköping utan även i resten av landet.

Fru talman! Den verklighet som människor i mitt hemlän just nu upplever kräver handling, inte bara retorik. I Jönköpings län är arbetslösheten visserligen fortfarande lägre än rikssnittet men mycket högre än på mycket länge.

Ungdomar, särskilt de som står långt ifrån arbetsmarknaden, upplever att dörr efter dörr stängs. Bygg- och tillverkningsindustrin, sektorer som är ryggraden i vårt hemlän, bromsar in kraftigt. Flera företag varslar. Ungdomar som tidigare har kunnat få in en fot på arbetsmarknaden via sommarjobb och praktik får nu beskedet att det inte finns plats för dem.

Ministern väljer visserligen att prata om satsningen på ungas sommarjobb i sin vårändringsbudget. Hisnande 4,7 miljoner kronor ska komma kommunerna i Jönköpings län till del, men det räcker inte långt. Vi socialdemokrater lyckas faktiskt dubblera den satsningen i vårt förslag till vårändringsbudget. Och om man skulle räkna om de här miljonerna till ungdomar skulle ett beslut här i kammaren om att välja Socialdemokraternas satsning i stället för regeringens innebära att 400–500 fler ungdomar kunde få ett sommarjobb i sommar. 400–500 ungdomar i Jönköpings län är trots allt en hel del.

Chansen att få en första rad på sitt cv, möjligheten att få en ljusare sommar och möjligheten att få en ljusare framtid skulle kunna erbjudas fler. Satsningarna som Mats Persson har pratat om här tidigare är inte tillräckliga.

Dessutom pågår en djupgående industrikris i södra Sverige, och det finns en oro på grund av tullkaoset som just nu råder efter Trumps möjligtvis lite naiva inställning till världspolitik. Därför kommer den höjda subventionsgraden i rotavdraget inte att lösa de problemen. Det är snarare symbolpolitik än strukturell, aktiv arbetsmarknadspolitik.

Fru talman! Det som behövs i Jönköpings län och i hela landet är en sammanhållen politik för ungas framtid. Vi behöver en aktiv arbetsmarknadspolitik som möter ungdomar där de är. Vi behöver en aktiv gymnasieutbildning som är anpassad efter arbetsmarknadens behov och där faktiskt alla aktörer, även friskolorna, inkluderas i den dimensionering som ska bli verklighet från och med höstterminen. Vi behöver också långsiktiga investeringar i klimatomställning och innovation. Det blev väldigt tydligt i den föregående debatten här i kammaren.

Det behövs inte kortsiktiga skattesubventioner utan sociala motkrav. Det handlar nämligen om framtidstro. Arbetslöshet riskerar att leda till att människors självkänsla blir väldigt låg. Det handlar om framtidstron hos unga människor i Vetlanda, Gislaved, Nässjö, Värnamo, Jönköping och alla andra kommuner i Jönköpings län. Då krävs det politiskt ledarskap, inte passivitet förklädd till återhållsamhet.

Därför är min fråga till ministern: Menar arbetsmarknadsministern att hans och regeringens åtgärder på riktigt kommer att möta ungas behov för att de ska kunna göra sig anställbara? Målet måste väl ändå vara att minska den växande arbetslösheten i Jönköpings län och i resten av landet.
(Applåder)

Anf. 103 MARKUS KAUPPINEN (S):

Fru talman! Vi kan inte bromsa oss ur en kris. Vi måste investera oss ur den. Klimatklivet och Industriklivet har tvingats stanna upp. Företag som vill investera i klimatomställningen står nu utan stöd. Regeringen kallar det för en satsning att lägga till pengar man själv har tagit bort. Det är inte ledarskap. Det är ryckighet. Och i klimatarbetet har vi inte råd att förlora ett enda år.

Samtidigt ser vi inte minst i min valkrets Gnosjöregionen i Jönköpings län, som är en av de industritätaste regionerna i Sverige, hur exportdrivna företag kämpar med ökade handelshinder och ett allt tuffare internationellt läge. Ändå uteblir satsningar på exportstöd. Det är minst sagt oroväckande. Företag investerar där det finns stabila villkor, långsiktigt stöd och tydlig politisk riktning. När staten svajar tvekar företagen. Det är precis det vi ser nu, och det kostar oss jobb.

Vi socialdemokrater vill samarbeta med näringslivet, inte överlåta allt ansvar till dem. Näringspolitiken måste ta tydligare ansvar för att stärka svensk konkurrenskraft. Vi vill se ett långsiktigt och förutsägbart stöd till exportföretagen.

Socialdemokraterna vill investera i nyproduktion av bostäder, inte bara i rotavdrag. Det gynnar inte trähusindustrin i regioner som Jönköpings län.

Vi vill också ha en rättvis fördelningspolitik. Regeringen har prioriterat höginkomsttagarna, som har fått upp till 3 000 kronor i månaden. Låginkomsttagarna har fått några hundralappar, om ens det. Vi menar att det är fel väg. Det leder till ökat sparande, inte till ökad konsumtion. Om man vill få fart på ekonomin måste man ge stöd till dem som faktiskt behöver det och som kommer att använda det. Våra investeringar måste leda till konkreta resultat och långsiktig, hållbar tillväxt – socialt och ekonomiskt.

Fru talman! Sverige behöver göra investeringar i klimatomställningen, i export, i bostäder och i människors trygghet. När kommer regeringen att lägga fram en plan som skapar jobb, stärker tillväxten och ger företag och hushåll de verktyg de behöver i Gnosjöregionen och i hela landet?

Anf. 104 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS
PERSSON (L):

Fru talman! Tack, interpellanten och ledamöterna, för ert engagemang för Sverige och för jobb i Sverige!

Sverige är ett litet, exportberoende land som är beroende av vad som händer i vår omvärld. Jag är själv uppvuxen i inte Jönköpings län men 15-talet mil söderut längs E4:an i Kronobergs län i en liten ort som heter Markaryd. Den är väldigt lik många kommuner i Jönköpings län, där flera av interpellanterna har sina rötter.

På den typen av orter finns en stolthet över att ha världsledande företag, industriföretag, som säljer på flera eller många kontinenter. Det är globala företag som har sitt säte, sina rötter och sin stolthet i Sverige eller i Småland, men de har sin huvudsakliga marknad i Europa, USA eller Asien. Det är klart att den typen av företag på ett påtagligt sätt märker av oron i omvärlden och det tullkaos som råder runt om i världen just nu.

Det är en styrka att vi i riksdagen kan ha en samsyn om att fienden här egentligen inte är olika partier i riksdagen och att vi ska göra det bästa vi kan för att ett litet, exportberoende land i norra Europas utkanter med stolthet kan sälja eller kränga, som man kanske skulle säga 2025, saker på en världsmarknad. Det är en styrka att vi kan samla oss och se hur vi kan möta det yttre hotet på ett så bra sätt som möjligt.

Fru talman! En viktig del i där vi befinner oss just nu är att vi trots en lågkonjunktur har en situation där det ändå finns många arbetsgivare, såväl offentliga som privata, som har väldigt svårt att hitta kompetent arbetskraft. Det handlar om yrkeskunnigt folk, människor som kommer i tid och som kan göra sina arbetsuppgifter och vara en del av den sociala samvaron på en kafferast. Många av de som är arbetslösa har inte rätt kompetens eller för lite kompetens för att kunna ta de lediga jobb som finns, inte minst hemma i Markaryd, i Skillingaryd, i Värnamo eller var det nu kan tänkas vara – ofta ganska nära E4:an.

Det är därför regeringen gör otroligt stora investeringar i utbildning, egentligen längs hela linjen. Det är utbildning i gymnasiet, med ett ökat fokus på yrkesutbildningar. Men det är kanske framför allt fokus på att man mitt i livet eller som relativt ung och arbetslös ska kunna gå en yrkesutbildning, ofta på en arbetsplats, som leder till ett yrke där det väntar ett jobb i andra änden. Med den yrkeskunskapen och arbetslivserfarenheten ska man kunna ta ett av de hundratusentals lediga jobb som finns i Sverige och till vilka många av småföretagen eller de stora företagen i Jönköpings län söker med ljus och lykta efter folk.

Därför är det jätteviktigt att de satsningar vi nu gör kombineras med reformer som bygger på en traditionell svensk devis: Gör din plikt. Kräv din rätt. Man har rättigheter. Man har också skyldigheter. Man har skyldighet att söka jobb. Man har skyldighet att gå de här utbildningarna och göra sitt yttersta för att få ett arbete.

Fru talman! Till detta ser regeringen också till att stimulera byggindustrin, eftersom den är brutalt påverkad av omvärldsläget och de höga räntor vi haft tidigare, genom att vi nu ser till att svenska folket kan använda rotavdraget i mycket större utsträckning än tidigare. Det kommer att få en mycket påtaglig effekt både för jobb och för den svenska byggindustrin.

Anf. 105 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Jag tackar Mats Persson för hans anförande och hans svar.

Vi är helt överens om att vi behöver bli mycket bättre på matchning och på att öka människors kompetens, så att de kan ta de jobb som finns. Men utbildningssatsningarna är otillräckliga. Den dåliga framförhållning och ryckighet som regeringen har i fråga om vuxenutbildningsplatser gör att utbildningsplatserna inte blir av. Först drar man ned, sedan lägger man till lite grann. Så drar man ned igen, och så lägger man åter till lite.

Ministern återkommer till att man satsar på utbildning. Men det stämmer ju inte. Siffrorna talar emot ministern. Regeringen har trots tal om satsningar ännu inte kommit upp i den socialdemokratiska regeringens nivå. När man lyssnar på ministrarnas tal kan man missledas och tro att regeringen kanske har växlat om och flyttat pengar från vissa åtgärder till andra, kanske från krympande arbetsmarknadsinsatser till utbildningsplatser. Men det är inte fallet; man krymper både arbetsmarknadsinsatser och utbildningsplatser.

Enligt budgettabellerna planerar man för mer nedskärningar. Färre deltar i utbildning, och färre får stöd från Arbetsförmedlingen, trots en hög arbetslöshet. Nu stänger man också Statens servicecenter på flera håll runt om i landet, bland annat i Tranås i Jönköpings län. Där har personer med behov av ett personligt möte kunnat få stöd. De lämnas nu utan stöd och riskerar att hamna ännu längre ifrån arbetsmarknaden.

Mats Persson talar om arbetslinjen. Vi ser nu resultatet av den arbetslinjen. Det var förmodligen inte det som ministern ville. Resultatet av den arbetsmarknadspolitik och utbildningspolitik som man för är ökad arbetslöshet, halverat stöd till arbetslösa, skattesänkningar till de rikaste i stället för ökad köpkraft hos barnfamiljerna samt uteblivna utbildningsplatser och praktikplatser.

Precis som ministern säger kämpar industrin med en väldigt stor osäkerhet. Den utbredda oron för handelshinder, tullar och en svag global ekonomi gör att företag avvaktar. Man skjuter på investeringar. Man skjuter på nyanställningar trots att man har ett behov. Då behövs ett tydligt ledarskap från regeringen, ett ledarskap som inger framtidstro och ger företag stöd att ställa om och hitta nya marknader för att säkra sin konkurrenskraft.

Jag undrar vilken regeringens plan är för att möta den osäkerhet som nu bromsar investeringar och nyrekryteringar i industrin. Hur ska regeringen skapa förutsättningar för nya affärer, stärkt konkurrenskraft och hållbar utveckling i svensk industri? Och kanske viktigast av allt: När kommer den planen?

Anf. 106 NIKLAS SIGVARDSSON (S):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Jag vill återkomma till sommarjobben. Det är otroligt viktigt med jobb för unga. Med tanke på att det just nu är väldigt många som får nej behöver vi lägga resurser på att unga ska få in en fot på arbetsmarknaden. När jag under våren tagit emot framför allt gymnasieklasser här i riksdagen har det varit tydligt att denna fråga blivit mycket vanligare. Tidigare har det oftast varit fråga om CSN, studiemedel och sådana saker, men under våren har det handlat mycket mer om var man ska jobba och var jobben finns. Vad vi än söker får vi svaret: Nej tack! Det har blivit allt vanligare att jag fått höra detta. Även från bekanta, partivänner och väljare jag möter har jag allt oftare fått höra: Var ska gymnasieeleverna jobba? De jobbar ju ingestans. Företagen tar inte emot dem.

Detta gör satsningarna på sommarjobben ännu viktigare. Det hade varit önskvärt om regeringen gjort en ännu tydligare satsning. Det fanns ju faktiskt möjlighet att prioritera annorlunda. Det krävs väldigt mycket samlad kompetens och en samlad politik för att göra det här.

I Jönköpings län skulle vi även behöva stora satsningar på till exempel infrastruktur utöver bostadssatsningar. De som i dag inte kan få sommarjobb skulle framöver kanske kunna jobba med att bygga till exempel en stambana. Hade det varit gjort hade jag inte behövt springa härifrån direkt efter mitt anförande för att hinna med ett tåg. Ministern kan se till att fortsätta jobba för infrastrukturens satsningar på både bostäder och järnvägar, så att det blir fler tågavgångar för alla i det här landet. Det skapar också framtidstro som gör att man kan bo och verka i hela landet. Jönköpings län skulle på så sätt få en utvidgad arbetsmarknadsregion. Man skulle kanske kunna pendla från Värnamo ned till Lund eller upp till Linköping på under en timme.

Min fråga är fortsättningsvis: Hur ser ministern till att unga får in en fot på arbetsmarknaden?

(Applåder)

Anf. 107 MARKUS KAUPPINEN (S):

Fru talman! Jag tackar ministern för de svar han gett så här långt.

Ministern pratar om att upprätta arbetslinjen. Det låter bra, men verkligheten ser annorlunda ut. Inflationen sjunker i hela Europa, inte tack vare regeringen utan på grund av internationella faktorer. Men till skillnad från andra länder har vi i Sverige växande arbetslöshet, fallande byggtakt och företag som tvingas bromsa sina klimatsatsningar. Det är resultatet av en passiv politik, inte av en aktiv arbetslinje.

I lågkonjunktur ska staten kliva fram och inte backa undan. När hushåll och företag håller igen måste politiken trycka på gasen. Att bromsa klimatsatsningar, bostadsbyggande och exportstöd i det här läget är inte försiktigt. Det är farligt. Vi behöver en politik som inte bara svarar på konjunkturen utan visar vägen ut ur den.

Det är faktiskt vi som vill investera i jobb, export och bostäder. Det är vi som vill ge låg- och medelinkomsttagare bättre förutsättningar att klara vardagen. Det vill vi göra i stället för att ge tusenlappar till dem som redan har mest. En verklig arbetslinje handlar inte om sloganer. Den handlar om att människor ska ha ett arbete att gå till. Just nu saknas de investeringar som krävs för att det ska bli verklighet.

*Svar på
interpellationer*

Jag frågar igen, fru talman: När kommer regeringen att leverera en konkret plan som skapar riktiga jobb och inte bara tomma ord?
(Applåder)

Anf. 108 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Det här kommer att bli mitt sista inlägg i debatten. Jag tänker inte använda mitt avslutande inlägg.

Jag vill tacka Socialdemokraterna för initiativet till den här debatten. Jag välkomnar Socialdemokraternas engagemang och uppfattar att det finns en samsyn om att vi behöver investera mer i den konjunkturnedgång som vi ser globalt och göra vårt yttersta för att säkra svenska jobb och se till att inte minst exportindustrin och vårt kära Småland, där jag själv har rötter, ska gå så bra som möjligt.

Vi gör väldigt stora investeringar i utbildning. Vi har aldrig haft så många platser på yrkeshögskolan som vi har just nu. Vi gör stora investeringar i infrastruktur. Jag tror att de satsningar vi gör på rotavdraget kommer att vara väldigt viktiga för byggindustrin. Jag ser fram emot att ha en fortsatt god dialog med oppositionen i den här typen av frågor. Jag välkomnar det engagemang som Socialdemokraterna visar. Tusen tack!

Anf. 109 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Tillväxten är låg. Vi har fler konkurser nu än under pandemin. Arbetslösheten är rekordhög. Det blir dyrare att leva, och folk blir fattigare.

Det är regeringen som har ansvar för att hantera den här verkligheten. Men jag menar att den inte tar det ansvaret. Regeringen har en obefintlig politik för tillväxt. Den har inga reformer för fler jobb och ingen plan för ökad konkurrenskraft i en orolig tid. Den levererar inte de lösningar som den säger ska minska arbetslösheten. Den har inga ambitioner att ge Arbetsförmedlingen tillräckliga resurser för att stötta arbetslösa. Den har inget engagemang för att stötta de hushåll och företag som drabbas hårdast av lågkonjunkturen.

Det är inte bara jag och vi socialdemokrater som säger detta. Branschorganisationer, Finanspolitiska rådet, Svenskt Näringsliv, facket – alla är överens om att statsrådet inte levererar den politik som behövs för fler jobb och tillväxt i Jönköpings län och i hela landet.
(Applåder)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2024/25:519 om stress och hög arbetsbelastning i arbetslivet

Anf. 110 Statsrådet NINA LARSSON (L):

Fru talman! Johanna Haraldsson har frågat statsrådet Paulina Brandberg vilka åtgärder hon avser att vidta för att minska arbetsrelaterad stress på svenska arbetsplatser, vilka åtgärder hon planerar att vidta för att säkerställa att gällande regelverk om den sociala och organisatoriska arbets-

miljön på våra arbetsplatser efterlevs samt om hon har för avsikt att på något sätt ändra arbetsmiljöregelverket för att bättre kunna motverka stress i arbetslivet.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det numera är jag som ska besvara denna interpellation.

Inledningsvis vill jag passa på att tacka interpellanten för att hon lyfter upp detta viktiga ämne. Stress är en av de faktorer som leder till flest arbetsrelaterade dödsfall per år, och för kvinnor är det den enskilt största riskfaktorn.

Utöver arbetsmiljölagen (1977:1160), som tydligt placerar ansvaret för att upprätthålla en god och säker arbetsmiljö hos arbetsgivaren, gäller även Arbetsmiljöverkets föreskrifter om organisatorisk och social arbetsmiljö (AFS 2023:2, 2 kap.) för att komma till rätta med de risker som bland annat ohälsosam stress kan ge upphov till. Arbetsmiljöverket har genomfört och genomför inspektioner utifrån föreskrifterna för att se till att arbetsgivare hanterar och minskar förekommande risker.

I regeringens arbetsmiljöstrategi för 2021–2025 (skr. 2020/21:92) anges bland annat att arbetsrelaterad stress är ett stort arbetsmiljöproblem. Arbetsmiljöverket arbetar utifrån denna strategi och har som målsättning att minska riskerna för ohälsa och olycksfall i arbetslivet och att förbättra arbetsmiljön ur ett helhetsperspektiv.

Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att analysera genomslaget för den nu gällande arbetsmiljöstrategin, att lämna förslag om en arbetsmiljöstrategi för 2026–2030 samt att lämna förslag om fortsatta åtgärder som långsiktigt kan bidra till dess genomslag. Uppdraget ska redovisas senast den 11 juni i år (dir. 2024:56).

Anf. 111 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Stress och psykisk ohälsa är i dag två av våra största arbetsmiljöproblem. Långvarig stress leder inte bara till utmattning, ångest och depression utan också till fysiska sjukdomar som hjärtproblem och diabetes. Enligt Arbetsmiljöverket dör uppemot 800 personer i förtid varje år till följd av arbetsrelaterad stress.

Vi ser den här utvecklingen i yrke efter yrke. Det är undersköterskor och sjuksköterskor som går på knäna för att bemanningen inte räcker till. Det är socialsekreterare med orimliga högar av ärenden. Det är busschaufförer med scheman som knappt tillåter pauser. Detta är bara några exempel. Den gemensamma nämnaren är en ohållbar arbetsbelastning och stress, ofta med ohälsa som följd.

Fru talman! Det här är inte bara en fråga om individuellt lidande, utan det är ett samhällsproblem. Det kostar enorma summor i sjukskrivningar, vård och produktionsbortfall. Men framför allt handlar den här frågan om människors rätt till ett hållbart arbetsliv. Ingen ska behöva bli sjuk eller dö i förtid på grund av sitt jobb, stress och ohållbar arbetsbelastning.

Fru talman! Statsrådet konstaterar i sitt svar att arbetsgivarna har ansvar för en god och säker arbetsmiljö, att Arbetsmiljöverket kontrollerar arbetsplatserna, att en arbetsmiljöstrategi finns och att man nu håller på att utreda en ny. Allt det konstateras. Men jag upplever inte att jag får några direkta svar på mina frågor.

I min interpellation frågade jag statsrådet vilka åtgärder hon tänker vidta för att minska stressen på svenska arbetsplatser. Vad tänker hon göra

Prot. 2024/25:112
9 maj

*Svar på
interpellationer*

för att se till att arbetsgivarna följer arbetsmiljoreglerna och tar sitt fulla ansvar? Jag frågade också om hon på något sätt vill ändra i arbetsmiljöverket för att komma åt stressen på jobbet.

Jag upplever att statsrådet inte svarar på något av detta. Jag undrar lite hur jag ska tolka den tystnaden. Är det så att man visst kommer att vidta åtgärder, men att man har glömt att svara? Betyder det ja, nej eller kanske? Jag hoppas att ministern åtminstone i sitt nästa inlägg kan tänka sig att resonera lite kring frågorna, eller ännu hellre faktiskt svara på vad regeringen har för ambitioner.

Fru talman! Arbetsgivarna har ett tydligt ansvar. Det är vi alla överens om. Det är vad lagen stipulerar. Men det behövs också ett politiskt ledarskap.

Vi socialdemokrater tillsatte en utredning om hur vi bättre kan komma åt brister i den organisatoriska och sociala arbetsmiljön, det som orsakar stressen. Utredningen är klar. Den har funnits på ministrers bord, eller kanske på ministrers företrädares bord, sedan augusti 2022.

Utredningen föreslår att man ska ge Arbetsmiljöverket möjlighet att utdöma sanktionsavgifter kopplat till både organisatorisk och social arbetsmiljö men också om företag och arbetsgivare brister i det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Det har man inte agerat på. Man har skjutit upp och har vägrat att ta ställning till förslagen. Man har även hänvisat till en utvärdering av sanktionssystemet. Den är också klar. Den visar att sanktionsavgifter fungerar. De ökar regelefterlevnad, och de borde kunna användas även för andra föreskrifter.

Utöver de frågor som jag upplever att jag inte fick svar på tidigare undrar jag: När tänker regeringen se till att fler sanktioner kommer på plats så att risker i kvinnodominerade yrken tas på minst lika stort allvar som risker i de mansdominerade?

Anf. 112 Statsrådet NINA LARSSON (L):

Fru talman! Arbetsmiljöfrågorna är helt centrala på så många plan. Jag har själv verkat som chef i näringslivet och i ideell sektor under många år. Jag kan verkligen instämma i det engagemang som Johanna Haraldsson visar här.

Det är arbetsmarknadens parter som har ett stort ansvar, och arbetsgivarna har ansvar enligt arbetsmiljölagstiftningen. Regeringen vidtar en rad olika åtgärder på en rad olika plan.

Nu inväntar vi den kommande arbetsmiljöstrategin. Den kommer att kunna fungera som en bra riktning för ytterligare åtgärder. Den kan också vara ett bra stöd för arbetsmarknadens parter även fortsatt.

Vi har också Arbetsmiljöverkets föreskrifter om den sociala och organisatoriska arbetsmiljön. De ger vid sidan av lagen ytterligare vägledning för arbetsgivare om hur de ska jobba för att i samverkan med arbetstagarna säkerställa en arbetsmiljö utan negativ stress och för hög arbetsbelastning.

Föreskrifterna justerades också i form av en regelförnyelse som trädde i kraft den 1 januari i år. De har förtydligats, vilket gör det enklare för arbetsgivare att förstå och att kunna arbeta systematiskt, precis som Johanna Haraldsson påpekar, för ett gott arbetsmiljöarbete.

Arbetet mot psykisk ohälsa i arbetslivet är helt centralt. Försäkringskassans lägesrapport om psykisk ohälsa i arbetslivet är otroligt viktig.

Också den ger värdefull input och underlag för förståelsen av detta. Regeringen ser naturligtvis oerhört allvarligt på den ökande psykiska ohälsan.

Regeringen har genomfört ett stort antal insatser för att stödja arbetsgivare, hälso- och sjukvården och andra berörda aktörer i arbetet med målsättningen att individen ska få bättre stöd vid sjukskrivningen, att sjukskrivningar ska kunna förebyggas och att återgång i arbetet ska främjas.

Som exempel på detta kan nämnas att regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att betala ut 496 miljoner kronor under 2025 till regionerna för att stärka och utveckla primärvårdens arbete med psykisk ohälsa.

Det syftar till att stötta den regionala primärvårdens arbete med psykisk ohälsa bland annat med avseende på att utveckla arbetet med sjukskrivningar i psykiatriska diagnoser och återgång till arbete och för att stärka samverkan med just arbetsgivarna. Det är ett viktigt komplement till övriga satsningar.

Regeringen har också gett Folkhälsomyndigheten i uppdrag att tillföra resurser till verksamhetsbidrag till arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer för olika insatser som syftar till att främja psykisk hälsa och förebygga psykisk ohälsa och suicid i arbetslivet. Det omfattar bidrag till både arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer och partssammansatta organ.

Anf. 113 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Att ha en arbetsmiljöstrategi är bra. Socialdemokraterna tog fram de tidigare två. Jag är väldigt positiv till att regeringen nu också förstår att det är viktigt att ha en riktning även för den här politiken och att ha en strategi.

Men om inte strategierna följs av handling blir de ganska meningslösa. Ministrarna på Arbetsmarknadsdepartementet har sedan Liberalerna steg in där sagt att man följer strategin, men det har inte resulterat i några reformer eller förslag från regeringen trots att arbetsmiljöproblemen på svensk arbetsmarknad inte minskat. Precis som ministern och jag vet slås det snarare rekord i sjukskrivningar, och folk dör faktiskt i förtid på grund av stress.

Jag menar att det är hög tid att regeringen tar arbetsmiljöproblemen på allvar. Man säger att man tar dem på allvar, men det kräver också att man agerar. Vi socialdemokrater har lagt fram flera konkreta krav för att förbättra arbetsmiljön och motverka den ökande stressen på våra arbetsplatser.

Jag frågade i mitt första inlägg: När tänker regeringen lägga fram förslag om utökade sanktionsavgifter? Det är ju ett av våra förslag.

För det första: Vi måste ge Arbetsmiljöverket möjlighet att utdöma sanktionsavgifter när arbetsgivare brister i fråga om det systematiska arbetsmiljöarbetet och den psykosociala arbetsmiljön. Regler ska följas. Annars måste det få konsekvenser.

För det andra: Ministern säger att hon själv har arbetat som chef. Hon har då, förstår jag, stora kunskaper och stor förståelse för det ansvar som en chef faktiskt har för arbetsmiljön. Men alla chefer är inte som ministern som chef. Vi behöver se till att ställa krav så att arbetsgivare ser till att chefer och andra ansvariga för arbetsmiljön faktiskt har den kompetens och den utbildning som krävs för att kunna förebygga ohälsa. Det kan vi inte lämna åt slumpen.

För det tredje: Företagshälsovården behöver stärkas. Ministern nämner rehabilitering. Det är oftast företagshälsovård som kommer in i det första skedet. Vi socialdemokrater menar att företagshälsovården också måste bli en mycket mer självklar del i det förebyggande arbetsmiljöarbetet. Arbetsgivare måste åläggas att använda företagshälsovården i ett tidigt skede. Men för att det ska kunna bli verklighet måste vi säkra kompetensförsörjningen inom företagshälsovården.

I den nu gällande arbetsmiljöstrategin pekas företagshälsovården ut som en central aktör på flera områden, bland annat för att stötta arbetsgivare som inte har den kunskap som behövs för att kunna förebygga ohälsa på olika områden och på olika sätt. Men för att den ska kunna utvecklas och spela en starkare roll i arbetsmiljöarbetet behöver regeringen lösa detta med finansiering och huvudman för specialistläkarutbildningen i fråga om arbetsmedicin.

Under förra året hade jag en debatt med ministrarnas företrädare, som lovade en lösning inom en snar framtid. Hon sa att arbetet pågick för fullt. Jag förstår att det kan ha stannat av när man har bytt person på ministerposten, men ännu har regeringen inte levererat. Hittills har man inte lyckats med det här.

Jag undrar när regeringen tänker göra det som alla – från läkarföreningen och branschen till myndigheter och arbetsmarknadens parter – är överens om behövs: utse en ansvarig myndighet och huvudman för företagsläkarutbildningen och säkra finansieringen. Det här måste göras innan alla företagsläkare har gått i pension.

Anf. 114 Statsrådet NINA LARSSON (L):

Fru talman! Jag delar verkligen Johanna Haraldssons engagemang, också kopplat till att chefer ska ha förutsättningar för, kunskap om och förståelse för arbetsmiljölagstiftningen och för vilket systematiskt arbete som krävs för att få till en god arbetsmiljö.

Här finns det otroligt goda exempel bland arbetsmarknadens parter. Jag var hos ett fackförbund nu på morgonen. Där lyftes några exempel på hur man proaktivt jobbar med de här frågorna. Det är otroligt viktigt. Det finns mycket att ta del av från arbetsmarknadens parter och från fackförbunden. Det arbetet ser och uppskattar jag verkligen. De behöver fortsätta med det.

Under flera års tid har Arbetsmiljöverket fått permanenta tillskott för att stärka sitt tillsynsarbete och genomföra fler arbetsmiljöinspektioner – detta för att motverka bland annat arbetslivskriminalitet.

Vid Arbetsmiljöverkets inspektioner kontrollerar myndigheten att arbetsgivare och andra som ansvarar för arbetsmiljön lever upp till de krav som ställs i arbetsmiljölagen och Arbetsmiljöverkets föreskrifter. Förutom att inspektionerna handlar om att undersöka om det finns brister i arbetsmiljön går de ut på att stärka arbetsplatsens egen förmåga att förebygga risker.

Arbetsmiljöverket har också fått i uppdrag att vidta åtgärder för att öka antalet fysiska oanmälda inspektioner – för att öka möjligheten att upptäcka arbetsgivare som har brister.

Regeringen har – för att fortsätta på spåret med särskilt fokus på psykisk ohälsa – beslutat om två uppdrag för att utveckla vårdens arbete när det gäller sjukskrivning och rehabilitering. Inspektionen för socialförsäkringen, ISF, och Myndigheten för vård- och omsorgsanalys har fått i upp-

drag att utvärdera lagen om koordineringsinsatser för sjukskrivna patienter. Och Socialstyrelsen har fått i uppdrag att stärka hälso- och sjukvårdens arbete när det gäller sjukskrivning och rehabilitering, särskilt på området psykisk ohälsa.

Det är viktigt att motverka långa sjukskrivningar – de kan bero på olika saker, bland annat på psykisk ohälsa. I budgetpropositionen redovisade regeringen ett omfattande åtgärds paket för att minska sjukskrivningar och hjälpa människor tillbaka till arbete så fort som möjligt.

Det handlar bland annat om Försäkringskassans arbete med att följa upp arbetsgivares planer för återgång i arbete och om att vi stärker samordningen av rehabiliteringsinsatser som är viktiga. Försäkringskassan och Arbetsmiljöverket får också i uppdrag att utveckla samverkan och tillsynen av arbetsgivares arbetsmiljö- och rehabiliteringsansvar.

Vi ser över möjligheten till arbetsprövning under en kortare period med bibehållen sjukpenning, i syfte att underlätta för alla parter i sjukskrivningsprocessen.

Försäkringskassan kommer att få i uppdrag att ge fler personer med aktivitetsersättning arbetsförberedande eller arbetslivsinriktade insatser och se över möjligheten till partiellt vilande sjuk- och aktivitetsersättning vid studier.

Anf. 115 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Jag vill tacka ministern för den här debatten och för hennes engagemang och vilja att göra någonting åt det här problemet, som vi faktiskt ser på arbetsplatserna.

Men för att vi ska kunna göra någonting åt problemet behöver vi fokusera på att förebygga att folk över huvud taget blir sjuka av stress. De åtgärder som ministern här presenterar och som regeringen nu gör handlar väldigt mycket om det som kommer efteråt, när folk väl har blivit sjuka och när de ska komma tillbaka till arbetet.

Vi måste se till att det förebyggande arbetet fungerar, och då behöver arbetsgivarna ha mycket bättre kunskap. Man behöver kunna använda företagshälsovården. Man behöver också se till att detta upptäcks i tid, även av Arbetsmiljöverket. Och när man inte följer regelverket, inte gör det man ska och inte jobbar systematiskt med arbetsmiljön ska det kunna få konsekvenser i form av en sanktionsavgift.

Arbetsrelaterad stress har blivit en av våra största arbetsmiljöutmaningar. Vi slår negativa rekord – rekord efter rekord – på grund av stress.

Jag menar att detta inte är värdigt en modern svensk arbetsmarknad.

Jag vill inget hellre än att regeringens nya arbetsmiljöstrategi ska bli ett startskott för verklig förändring och att man nu ska ta steg för att lägga fram reformer som ger effekt på stress och ohållbar arbetsbelastning.

Jag menar fortfarande att vi behöver skärpa kraven på arbetsgivarna, ge Arbetsmiljöverket nya verktyg och säkra framtiden för den livsviktiga företagshälsovården. Det handlar inte om pålagor för arbetsgivare, utan det handlar om människors liv och hälsa.

Anf. 116 Statsrådet NINA LARSSON (L):

Fru talman! Stort tack, Johanna Haraldsson, för de viktiga frågorna och möjligheten att diskutera dem!

Ett gott arbetsliv där vi har nolltolerans för den här typen av olyckor och skador och verkligen proaktivt kan förbättra ett gott arbetsliv är helt centralt. Det är också helt avgörande för svensk och europeisk konkurrenskraft i dessa tider när ekonomisk säkerhet är en bricka i det geopolitiska spelet.

Regeringens mål vad gäller arbetsmiljö är tydligt: Ingen ska behöva skada sig, bli sjuk eller dö till följd av jobbet. En förutsättning för det är det dagliga systematiska och förebyggande arbetsmiljöarbetet, som Johanna Haraldsson mycket riktigt pekar på.

Arbetsmiljöarbetet på den svenska arbetsmarknaden har sin grund i den svenska arbetsmiljölagstiftningen, och det är och kommer fortsatt att vara det systematiska och förebyggande arbetsmiljöarbetet som är grunden till en god, trygg och jämställd arbetsmiljö. Det gäller även frågor som rör den sociala och organisatoriska arbetsmiljön.

Ansvar för arbetsmiljön och därmed för att minska stress och hög arbetsbelastning ligger mycket riktigt på arbetsgivaren. Regeringens ansvar är att säkerställa ett tydligt regelverk och goda förutsättningar för Arbetsmiljöverket för att informera och bedriva tillsyn. Arbetsmiljöverket har också fått betydande tillskott för att effektivisera den tillsynen.

Jag ser mycket fram emot den kommande arbetsmiljöstrategin, som kan fortsätta att peka ut en riktning för detta viktiga område.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 8 maj

2024/25:650 Regeringens agerande gällande Gaza

av *Ola Möller* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:651 Rättssäkerhet för upphovspersoner vid implementeringen av EU:s AI-förordning

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

§ 9 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 8 maj

2024/25:1139 Skydd mot antisemitiska hatbrott

av *Teresa Carvalho* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:1140 Rätt till undervisning i teckenspråk som modersmål i skolan

av *Camilla Hansén* (MP)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

2024/25:1141 Insektsparasitära nematoder mot mördarsniglar

av *Rickard Nordin* (C)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:1142 Klimakteriefrågor som ett nationellt samhällsuppdrag

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2024/25:1143 Kriminella aktörer inom sjukvården

av *Karin Rågsjö* (V)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2024/25:1144 Polisens arbete mot mäns våld mot kvinnor

av *Sanna Backeskog* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:1145 Småskalig vattenkrafts roll i totalförsvaret

av *Erik Hellsborn* (SD)

till statsrådet Carl-Oskar Bohlin (M)

2024/25:1146 Sveriges agerande mot attacker mot sjukvården

av *Olle Thorell* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)

2024/25:1147 Den civilrättsliga lagstiftningen, hedersvåld och pågående utredning

av *Laila Naraghi* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:1148 Skarvens skadeverkningar i Testeboåns mynning i Gävle

av *Linnéa Wickman* (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2024/25:1149 Klimatfinansieringens skuldpåverkan och dess konsekvenser för utvecklingsländer

av *Olle Thorell* (S)

till statsrådet Benjamin Dousa (M)

Prot. 2024/25:112
9 maj

§ 10 Kammaren åtskildes kl. 12.11.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med § 1 anf. 82 (delvis)
och

av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Särskild debatt med anledning av Klimatpolitiska rådets

rapport och Sveriges klimatpolitik.....	1
Anf. 1 DANIEL HELLDÉN (MP).....	1
Anf. 2 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	1
Anf. 3 JYTTE GUTELAND (S).....	3
Anf. 4 MARTIN KINNUNEN (SD).....	3
Anf. 5 HELENA STORCKENFELDT (M).....	4
Anf. 6 KAJSA FREDHOLM (V).....	5
Anf. 7 RICKARD NORDIN (C).....	5
Anf. 8 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	6
Anf. 9 DANIEL HELLDÉN (MP).....	7
Anf. 10 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	8
Anf. 11 JYTTE GUTELAND (S) replik.....	9
Anf. 12 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik.....	9
Anf. 13 JYTTE GUTELAND (S) replik.....	9
Anf. 14 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik.....	10
Anf. 15 KAJSA FREDHOLM (V) replik.....	10
Anf. 16 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik.....	10
Anf. 17 KAJSA FREDHOLM (V) replik.....	11
Anf. 18 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik.....	11
Anf. 19 RICKARD NORDIN (C) replik.....	11
Anf. 20 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik.....	12
Anf. 21 RICKARD NORDIN (C) replik.....	12
Anf. 22 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik.....	12
Anf. 23 DANIEL HELLDÉN (MP) replik.....	13
Anf. 24 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik.....	13
Anf. 25 DANIEL HELLDÉN (MP) replik.....	14
Anf. 26 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik.....	14
Anf. 27 JYTTE GUTELAND (S).....	14
Anf. 28 MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	15
Anf. 29 JYTTE GUTELAND (S) replik.....	15
Anf. 30 MARTIN KINNUNEN (SD) replik.....	16
Anf. 31 JYTTE GUTELAND (S) replik.....	16
Anf. 32 HELENA STORCKENFELDT (M) replik.....	16
Anf. 33 JYTTE GUTELAND (S) replik.....	17
Anf. 34 HELENA STORCKENFELDT (M) replik.....	17
Anf. 35 JYTTE GUTELAND (S) replik.....	17
Anf. 36 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	18
Anf. 37 JYTTE GUTELAND (S) replik.....	18

Anf. 38 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	18	Prot. 2024/25:112
Anf. 39 JYTTE GUTELAND (S) replik	19	9 maj
Anf. 40 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik.....	19	
Anf. 41 JYTTE GUTELAND (S) replik	19	
Anf. 42 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik.....	20	
Anf. 43 JYTTE GUTELAND (S) replik	20	
Anf. 44 MARTIN KINNUNEN (SD)	20	
Anf. 45 KAJSA FREDHOLM (V) replik.....	21	
Anf. 46 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	21	
Anf. 47 KAJSA FREDHOLM (V) replik.....	22	
Anf. 48 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	22	
Anf. 49 DANIEL HELLDÉN (MP) replik	22	
Anf. 50 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	22	
Anf. 51 DANIEL HELLDÉN (MP) replik	23	
Anf. 52 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	23	
Anf. 53 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik.....	23	
Anf. 54 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	24	
Anf. 55 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik.....	24	
Anf. 56 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	24	
Anf. 57 HELENA STORCKENFELDT (M)	25	
Anf. 58 JYTTE GUTELAND (S) replik	25	
Anf. 59 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	25	
Anf. 60 JYTTE GUTELAND (S) replik	26	
Anf. 61 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	26	
Anf. 62 DANIEL HELLDÉN (MP) replik	26	
Anf. 63 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	26	
Anf. 64 DANIEL HELLDÉN (MP) replik	27	
Anf. 65 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	27	
Anf. 66 KAJSA FREDHOLM (V)	27	
Anf. 67 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	28	
Anf. 68 KAJSA FREDHOLM (V) replik.....	28	
Anf. 69 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	28	
Anf. 70 KAJSA FREDHOLM (V) replik.....	28	
Anf. 71 RICKARD NORDIN (C)	29	
Anf. 72 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik.....	29	
Anf. 73 RICKARD NORDIN (C) replik	30	
Anf. 74 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik.....	30	
Anf. 75 RICKARD NORDIN (C) replik	30	
Anf. 76 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD)	31	
Anf. 77 JYTTE GUTELAND (S) replik	31	
Anf. 78 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	32	
Anf. 79 JYTTE GUTELAND (S) replik	32	
Anf. 80 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	32	
Anf. 81 DANIEL HELLDÉN (MP) replik	32	
Anf. 82 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	33	

Anf. 83 DANIEL HELLDÉN (MP) replik.....	33
Anf. 84 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	34
Anf. 85 DANIEL HELLDÉN (MP).....	34
Anf. 86 HELENA STORCKENFELDT (M) replik.....	34
Anf. 87 DANIEL HELLDÉN (MP) replik.....	35
Anf. 88 HELENA STORCKENFELDT (M) replik.....	35
Anf. 89 DANIEL HELLDÉN (MP) replik.....	35
Anf. 90 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	36
Anf. 91 DANIEL HELLDÉN (MP) replik.....	36
Anf. 92 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	36
Anf. 93 DANIEL HELLDÉN (MP) replik.....	36
Anf. 94 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik	37
Anf. 95 DANIEL HELLDÉN (MP) replik.....	37
Anf. 96 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L) replik	37
Anf. 97 DANIEL HELLDÉN (MP) replik.....	38
Anf. 98 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	38
Anf. 99 TREDJE VICE TALMANNEN.....	38
§ 2 Anmälan om subsidiaritetsprövningar	39
§ 3 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	39
§ 4 Anmälan om granskningsrapport	39
§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott	39
§ 6 Svar på interpellation 2024/25:554 om åtgärder mot den ökande arbetslösheten i Jönköpings län	39
Anf. 100 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	39
Anf. 101 JOHANNA HARALDSSON (S)	40
Anf. 102 NIKLAS SIGVARDSSON (S)	41
Anf. 103 MARKUS KAUPPINEN (S)	42
Anf. 104 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	43
Anf. 105 JOHANNA HARALDSSON (S)	44
Anf. 106 NIKLAS SIGVARDSSON (S)	45
Anf. 107 MARKUS KAUPPINEN (S)	45
Anf. 108 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L)	46
Anf. 109 JOHANNA HARALDSSON (S)	46
§ 7 Svar på interpellation 2024/25:519 om stress och hög arbetsbelastning i arbetslivet	46
Anf. 110 Statsrådet NINA LARSSON (L).....	46
Anf. 111 JOHANNA HARALDSSON (S)	47
Anf. 112 Statsrådet NINA LARSSON (L).....	48
Anf. 113 JOHANNA HARALDSSON (S)	49
Anf. 114 Statsrådet NINA LARSSON (L).....	50
Anf. 115 JOHANNA HARALDSSON (S)	51
Anf. 116 Statsrådet NINA LARSSON (L).....	51
§ 8 Anmälan om interpellationer	52

§ 9 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	52	Prot. 2024/25:112
§ 10 Kammaren åtskildes kl. 12.11.....	53	9 maj
